

Evaluering af samtlige 50 indsatser – programteorier og de enkelte indsatser

Devaluering A Knæk Kurven

COWI

team**arbejdsliv**

**Udarbejdet af: Flemming Pedersen, Hans Jørgen Limborg,
Rikke Voss Andersen og Marchen Winding Pedersen**

December 2016

EVALUERING AF SAMTLIGE 50 INDSATSER – PROGRAMTEORIER
OG DE ENKELTE INDSATSER

Udarbejdet af: Flemming Pedersen, Hans Jørgen Limborg, Rikke
Voss Andersen og Marchen Winding Pedersen

Udgiver: TeamArbejdsliv og COWI

© TeamArbejdsliv

December 2016

INDHOLD

Indhold 3

Forord 4

1 Resumé 5

1.1 Workshops om programteori 5

1.2 Gennemførelse af de 50 indsatser 6

2 Programteorier i handleplanen 8

2.1 Generelle refleksioner over arbejdet i workshops med programteorier 10

2.2 Små virksomheder 12

2.3 Bygherrer, rådgivere og projekterende: 17

2.4 Samarbejde (AMO) 21

2.5 Lærlingeprojektet 24

2.6 Den samlede handleplan 27

3 De 50 indsatser 30

3.1 Unge og nyansatte 30

3.2 Udenlandsk arbejdskraft 32

3.3 Små virksomheder 34

3.4 Bygherrer, rådgivere og projekterende 36

3.5 Samarbejde (AMO) 41

3.6 Lærlingeprojektet 43

3.7 Elbranchen 45

3.8 VVS-branchen 46

3.9 Malerbranchen 47

3.10 Tømrer- og snedkerbranchen 49

3.11 Murerbranchen 50

FORORD

TeamArbejdsliv og COWI ansøgte i 2014 Arbejds miljøforskningsfonden om midler til evaluering af ”Sikkerhed hver dag - knæk kurven for alvorlige arbejdsulykker, Handleplan mod arbejdsulykker i Bygge- og anlægsbranchen”. I daglig tale kaldes indsatsen ”Knæk Kurven”.

Der gennemføres fire devalueringer i projektet:

A - Evaluering af samtlige 50 indsatser i handleplanen med særligt fokus på:

- At forstå og opstille programteorier for alle indsatser
- At evaluere om og hvordan indsatserne iværksættes

B – Evaluering af små virksomheders kendskab til og udbytte af indsatserne, herunder om der er sket en styrket integration af sikkerhed i planlægning og udførelse af arbejdet i bygge-anlægsbranchen.

C – Evaluering af de tre indsatser, der særs kilt er afsat økonomiske midler til at gennemføre med henblik på, hvordan de virker, og hvad deres virkning er:

- Indsats i forhold til lærlinge
- Indsats i form af en hotline til rådgivere i byggeprocessen
- Vejledning og information rettet mod små virksomheder

D – Evaluering af arbejdet med handleplanen og eventuelle afledte initiativer.

Denne rapport er delrapport A, som handler om evaluering af samtlige 50 indsatser. Rapporten er opdelt i to adskilte dele. Den ene del handler om at opstille programteorier for grupper af indsatser Den anden del handler om at beskrive gennemførelse af de 50 indsatser i form af om indsatserne er blevet gennemført som planlagt, gennemført på en anden måde eller ikke gennemført.

Evalueringen er finansieret af Arbejds miljøforskningsfonden.

TeamArbejdsliv og COWI

December 2016

1 RESUMÉ

Rapporten indeholder en evaluering af de 50 indsatser i handleplanen. Rapporten er opdelt i to adskilte dele.

Den ene del handler om at opstille programteorier for grupper af de 50 indsatser.

Den anden del handler om at beskrive gennemførelse af de 50 indsatser i form af om indsatserne er blevet gennemført som planlagt, gennemført på en anden måde eller ikke gennemført. I denne del arbejdes der ikke med at undersøge den fulde programteori, men kun med at undersøge om indsatserne er gennemført og afsendt som beskrevet i handleplanen.

1.1 Workshops om programteori

Arbejdet med at opstille programteorier blev samlet i fem workshops hvor relevante repræsentanter for aktørerne bag handleplanen deltog. Indsatser som ikke i sig selv indeholder en direkte forestilling om at skulle skabe forandringer er ikke indgået i workshops.

Erfaringerne med at gennemføre workshop om programteori er, at der i meget stor del af indsatserne, som de er beskrevet i handleplanen, findes en beskrivelse af den indsats man vil foretage og der er en forestilling om indsatsens slutmål. Men der er sjældent en beskrivelse af hvordan indsatsen modtages, modtagers umiddelbare udbytte og hvordan modtager forventes at handle på lidt længere sigt. Derfor var ikke altid nemt for aktørerne at bidrage præcist til at udfylde programteorien, hvilket formentlig skyldes at det var delvist nyt, at skulle være så præcis i sine overvejelser om virkningskæden.

En række af de indsatser som blev taget op i workshops havde en mere diffus programteori, hvor det er svært præcist at beskrive modtagelse og modtagerens handlinger. Det gælder fx for fornyelse af værdigrundlag på bygherreområdet, hvor fornyelsen forventes at løfte bygherrers samt projekterende og rådgiveres indsats, men det er svært helt præcist at beskrive en virkningskæde, fordi der kan være så mange virkningskæder

Andre indsatser bygger fx på at afsende kommunikationsindsatser gennem fx hjemmesider, hvor der opstår stor afstand mellem afsendersituationen og modtagersituationen og hvor det samtidig er svært at sikre sig at indsatsen rent faktisk bliver modtaget. I en række af denne type indsatser genererede arbejdet med programteori meget brede forestillinger om, hvordan modtagelse sker.

Endelig er der for nogle af de indsatser, som er rettet mod byggevirksomhederne, tendenser til en delt programteori fordi arbejdsgivere ser en formidlingsvej og formidler til ejere/ledere og arbejdstagerne og arbejdstagere ser en anden formidlingsvej i form af medarbejdersiden som modtagere af indsatsen. Der er oveni nogle politiske forventninger hos arbejdsgiverne om at ledelsen skal forrest og tilsvarende forventninger hos arbejdsgiverne om at medarbejderne viser ansvar. På den måde er opfattelsen af programteorien ikke nødvendigvis fælles. Det er ikke indsatsen eller slutmålet som der er forskelligt syn på, det er modtageren, modtagelse, den umiddelbare virkning hos modtagerne og virkning på længere sigt.

1.2 Gennemførelse af de 50 indsatser

Formålet med denne del af devaluering A er at evaluere, om og hvordan indsatserne er iværksat.

Alle de indsatser, som evalueringen omfatter, er sat i gang.

De enkelte indsatser består ofte af flere aktiviteter. For de fleste indsatser er de fleste aktiviteter igangsat og gennemført som planlagt. For nogle indsatser gælder det dog, at nogle aktiviteter ikke er sat i gang, at der er sat andre aktiviteter i gang end planlagt, og/eller at der er sat flere aktiviteter i gang end planlagt.

Det er svært at afgøre, om disse afvigelser, som er sket ift. handleplanen, har betydning for den eventuelle effekt af indsatserne og handleplanen som helhed. (Det ligger uden for denne evaluering af undersøge dette).

Manglende igangsættelse af aktiviteter

For flere af indsatserne er det meget almindeligt, at ikke alle aktiviteter, som indsatsen omfatter, er sat i gang. Der tegner sig ikke en fælles tendens til, hvorfor aktiviteterne ikke er igangsat. En begrundelse har f.eks. været, at en aktivitet ikke var igangsat, fordi den var fejlplaceret ift. indsatsen. En anden begrundelse har været, at der ikke kunne nås enighed om indholdet af en vejledning. En tredje begrundelse har været, at man valgte at fokusere på det lovmæssige, hvilket aktiviteten ikke omfattede, da den handlede om eksempler fra god praksis.

Igangsættelse af andre aktiviteter end planlagt

For flere af indsatserne er det også meget almindeligt, at der er sat andre aktiviteter end de planlagte i gang. Det er især ift. til det skriftlige materialer, der skulle udarbejdes i forbindelse med handleplanen, at dette ses. En af de tendenser, der især går igen er, at materialerne er udarbejdet mere generelle end planlagt i handleplanen. På denne måde passer materialet til flere forskellige indsatser, aktiviteter og målgrupper samtidigt. F.eks. er der udarbejdet 16 film, som overordnet handler om, hvordan sikkerheden kan højnes, og risikoen for ulykker og nedslidning reduceres, og som ikke som planlagt er rettet mod en bestemt målgruppe. Et andet eksempel er, at der er lavet nogle materialer rettet til lærlinge overordnet, men ikke specifikt til VVS-lærlinge, som der ifølge handleplanen skulle. I evalueringen er der kun i et enkelt tilfælde fundet en egentlig begrundelse for, hvorfor der er sat en anden aktivitet i gang end planlagt, og det var fordi, at en organisation med kendskab til målgruppen mente, at de ansvarlige ikke ville komme til de planlagte møder, hvorfor det blev valgt at lave en anden aktivitet i stedet.

Igangsættelse af flere aktiviteter end planlagt

For nogle indsatser er der også gjort mere end der var planlagt i forbindelse med handleplanen. Det drejer sig især om, at man har været gode til at formidle materialerne ud flere steder end planlagt og gøre dem tilgængelige for flest mulige de rigtige steder. Der er også i forbindelse med en af indsatserne udbudt supplerende uddannelser, selvom det ikke var planlagt, og med en anden indsats har man som noget ekstra oversat undervisningsmaterialer til et andet sprog.

Aktiviteter med størst succes ift. igangsættelse og gennemførelse

Det ser ud som om, at de indsatser, der handler om at udarbejde, opdatere og/eller formidle materialer er dem, der har været størst succes med at få gennemført efter planen. Det virker som om, at der også har været succes med at komme ud i praksis, men jo længere ud, man har villet nå (altså ud over organisationerne ol. og helt ud til virksomhederne og håndværkerne), jo mindre har succesen været. Det er de indsatser, som griber ind helt derude, hvor arbejdet foregår, som har været de sværeste at få gennemført, og hvor det halter lidt. F.eks. har Bambus måttet opgive den opsøgende vejledning ift. både udenlandsk arbejdskraft og unge. De tager det kun op, hvis virksomhederne selv tager det op. Et andet eksempel er, at det ikke lykkedes at trække det lokale erhvervsliv til en udstilling om tekniske hjælpemidler.

Fastholdelse

Af resultatafsnittet fremgår det endvidere, at flere indsatser er øjeblikksindsatser, som er startet op og afsluttet, og som der ikke gøres meget for at fastholde. Fastholdelsen består mestendels i, at materialerne nu forefindes, at de revideres løbende, og at de er tilgængelige mange steder. Fastholdelse er dog også sket i form af oprettelse af "Videntjenesten om Arbejds miljø for bygherrer og rådgivere", som er en fortsættelse af Hotline for rådgivere, i form af en videreførelse af lærlingeprojektet i yderligere to år i Bam-bus regi, i form af en gentagelse af en aktivitet, som blev gennemført med succes (kontakt til malervirksomheder uden arbejdsmiljørepræsentant) og ved, at en af indsatserne er fastholdt ved at være vokset ind i initiativ 7 i det seneste politiske arbejdsmiljøforlig om en styrket arbejdsmiljøindsats.

2 PROGRAMTEORIER I HANDLEPLANEN

Omkring årsskiftet 2014/2015 er afholdt fem workshops om programteori med repræsentanter for de aktører, som har bidraget til at udvikle og skrive handleplanen (Arbejdsmarkedsparterne, byggeriets parter, BAR og Arbejdstilsynet).

Formålet med workshops om programteorier har to formål

- a) af give informationer til evalueringen generelt og især til devaluering B og C, samt
- b) at bidrag til yderligere klarhed om programteorierne for deltagerne (handleplanens parter).

Som en generel iagttagelse på baggrund af at læse handleplanen, findes der en overordnet beskrivelse af det overordnede formål med hovedinitiativerne i handleplanen. På niveau af de enkelte indsatser, som er placeret under initiativerne, findes typisk en beskrivelse af, hvad aktiviteten går ud på og hvem som er målgruppen, men der er fx ikke præcisering af mål med aktiviteten. Der er sjældent en nærmere beskrivelse af, hvad målgruppen forventes at få ud af at deltage i indsatsen samt deres udbytte på kort og lang sigt og der er ikke planer for evaluering af indsatserne. Især for de særligt støttede indsatser (lærlinge, rådgivere og projekterende samt møder for små virksomheder) er der sideløbende med handleplanens udførelse udvikles mere udfoldede projektbeskrivelser, som fx også indeholder overvejelser om evaluering.

Det er samtidig klart, at i forhold til at der er tale om 50 indsatser ville det have krævet et betydeligt større arbejde at opsætte mål og delmål for indsatserne og udfolde en programteori, som præsenterer en forventet virkningskæde. Vi siger derfor ikke, at det skulle være gjort, men vi påpeger, at det kunne have været en fordel, hvis alle eller udvalgte projekter havde været mere dækkende beskrevet.

Der er ingen krav til, at en handleplan skal benytte sig af programteorier. Flere og flere indsatser i tiden benytter sig dog af programteorier eller forandringsteorier. Det gælder fx indsatser i ministerier og styrelser og i kommuner. Programteorierne tjener på til at klargøre indsatsen, hvad er det man sætter i værk, hvordan formidles indsatsen til målgruppen, hvordan modtages den, hvad er virkningen hos målgruppen på kort og langt sigt. Programteorien kan således anvendes som grundlag for både en løbende evaluering og justeringer af indsatsen (og dermed eventuelt også af programteorien) samt til en slutevaluering. Dette gøres ved at måle på programteoriens punkter, sker der det som afsenderen forventer skal ske, sker det ikke, eller sker der noget andet.

I forbindelse med handleplanen 'Sikkerhed hver dag – knæk kurven for alvorlige arbejdsulykker' foreligger der som beskrevet ovenfor ikke fulde programteorier, men der findes dele af programteorier i form af generelle mål for indsatsen, samt oftest beskrivelse af indsats og målgruppe.

Afgrænsning

Vi har arbejdet med de 50 indsatser delt op i fem temaer, som dækker hovedparten af handleplanen. Brancheindsatser og aktiviteter som ikke i sig selv bærer på en programteori er sorteret fra. Blandt de indsatser som ikke indeholder en programteori kan fx nævnes, ”organisa-

tioner anbefaler, at koordinatoruddannelsen evalueres (5.A.6)” og ”Arbejdstilsynet opdaterer talmateriale (4.F.2)”. Dette er eksempler på indsatser, hvor der er planlagt at foregå en konkret indsats, men hvor der enten ikke er en direkte forestilling om forandring eller hvor forestillingen om forandring er mere diffus.

De fem workshop havde følgende emner:

- Små virksomheder (omfatter 6 indsatser)
- Bygherrer, rådgivere og projekterende: (omfatter 5 indsatser)
- Samarbejde (AMO): (omfatter 3 indsatser)
- Lærlingeprojektet (1 indsats)
- Den samlede handleplan (omfatter den overordne handleplan og alle indsatser)

Workshops indhold

Workshops var organiseret efter figur 2.1 sådan at der blev arbejdet i et antal faser.

Hvad ønsker vi at opnå: Her havde evaluator givet et overordnet bud og deltagerne i workshoppen bidrog med at korrigere og tilføje.

Hvad går indsatsen ud på i praksis?: Deltagerne kom hver især med forslag og indhold, som blev sat op på en tavle.

Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?: do

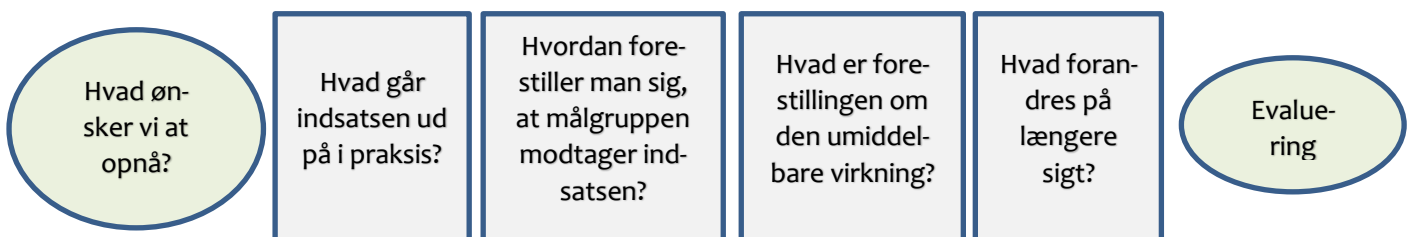
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?: do

Hvad forandres på længere sigt?: do

Evaluerings: do

I nogle workshop blev forestillingen om den umiddelbare virkning og hvad som forandres på længere sigt kædet sammen af deltagerne, som førte til at punkterne blev slået sammen i de workshops, der blev afholdt senest.

Figur 2.1: Model for arbejdet i workshops med programteori

2.1 Generelle refleksioner over arbejdet i workshops med programteorier

På baggrund af arbejdet med programteorier i workshops har vi samlet nogle af vores tværgående refleksioner som fremstilles neden for. Refleksionerne er opnået undervejs og det er ikke alle som kan spores direkte i den gennemgang af workshops som findes i afsnit 2.2. Dette skyldes at gennemgangen i afsnit 2.2 er forkortet og simplificeret af fremstillingsmæssige årsager.

At arbejde med modellen var undertiden en udfordring

Det er evaluators erfaring, at det ikke altid var ligetil for deltagerne, at arbejde inden for den systematik som modellen over en programteori kræver.

Det gav sig fx udtryk ved, at det kunne være svært for nogle deltagere at arbejde stringent inden for søjlerne i programteorien – indhold som rettelig (evaluators vurdering) hørte til i en boks blev placeret i en anden. Fx at forestillingen om virkning og ændringer allerede var knyttet til modtagelse af indsatsen.

Det fremgik at en række af deltagerne ikke var erfarne med denne måde at tænke forandring på og kravet om at skulle argumentere for en forandringskæde. Noget af forklaringen kan være, at en stor del af arbejdsmiljøindsatserne i byggeriet både generelt og i handleplanen bygger på oplysning via kommunikation af vejledninger, videoer, hjemmesider mm. Der er ofte tale om kommunikation med stor 'afstand' mellem afsender og modtager forstået på den måde, at kommunikationsproduktet afsendes uden, at der er stor viden, om indsatsen vil blive modtaget og hvordan den blive modtaget, hvem der vil modtage det og hvad modtager vil gøre. Hvis man har stor erfaring med den type indsatses synes der ikke at være en tradition for at ekspliciterer virkningskæden og det er derfor også vanskeligt at have og levere input til en meget klar programteori. Og der har ikke været en tradition for at udvikle konkrete beskrivelser af de forandringer man forestiller sig. Vi vil alligevel som evaluators argumentere for, at det giver mening at gøre sig forestillinger om, hvordan modtager vil anvende indsatses mv.

Andre indsatses bygger fx på oplysning ved møder (små virksomheder samt rådgivere og projekterende), hvor der er 'kort' afstand mellem afsender og modtager og det er meget nemmere at være præcis i hvordan indsatsen afsendes og modtages, og hvor der er en forventning om at deltageren fra den lille virksomhed går hjem og skaber en positiv forandring af arbejdsmiljøet efter mødet (men hvor det fortsat bliver svært at være præcis i forestillingen om hvilken forandring der foretages).

Andre eksempler, hvor det var svært at udfolde en programteori var fx indsatses omkring nyt værdigrundlag for de parter, der medvirker til at planlægge og projektere byggeriet. Her er virkningsveje både mange og upræcise og det er naturligt vanskeligt at udarbejde en enkel og klar programteori.

I endnu andre typer af indsatses virker forestillingerne om forandringer både komplekse og svære at præcisere, hvilket også gjorde det vanskeligt at udarbejde en præcis programteori.

Aktørerne kan se forskellige programteorier

For indsatser rettet mod projekterende og rådgivende samt bygherrer er der forholdsvis ens forestillinger blandt aktørerne om programteorien, hvad enten det gælder byggeriets organisationer eller de organisationer som står bag de som planlægger og projekterer byggeriet.

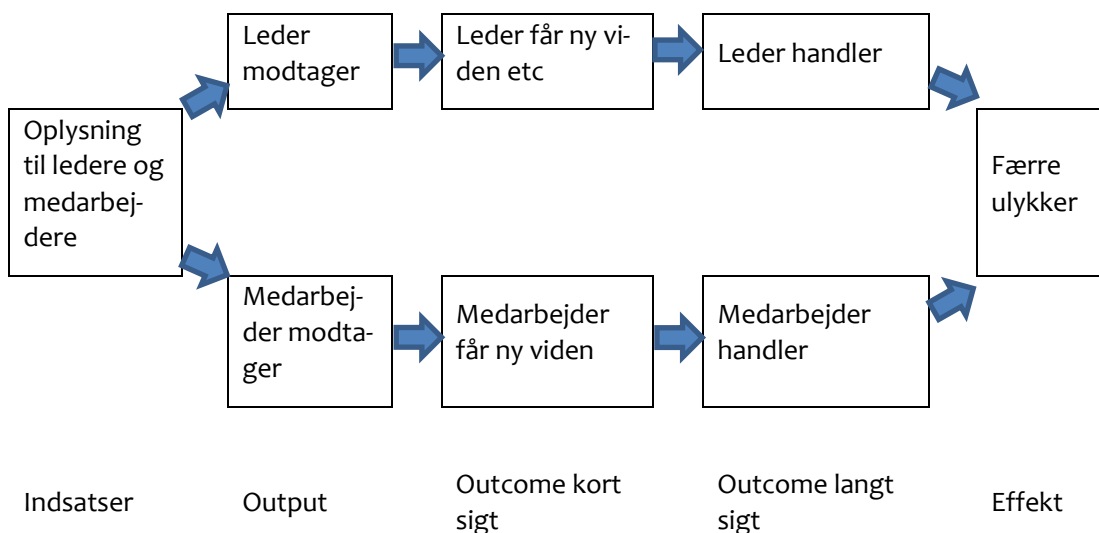
Der er fx også stor konsensus om programteorien for lærlingeindsatsen.

Når det handler om det klassiske indsatsområde for byggeriets parter materialiseret ved den indsats, som normalt foregår i BAR (og hos organisationerne selv) og som er rettet mod at skabe et bedre arbejdsmiljø herunder færre ulykker på byggepladserne, opstår der undertiden forskellige opfattelser af programteorien. Opfattelserne synes dels af bunde i, at A-siden har sine virkemidler gennem fx nyhedsbreve og møder med lederne af de virksomheder de organiserer og B-siden har tilsvarende opfattelser af hvordan AMR (og evt. TR) skal bære det gode arbejdsmiljø ud på byggepladserne. Samtidig har både A og B-siden krydsforståelser, hvor B-siden tillægger arbejdsgiverne et særligt ansvar for at sætte fokus på arbejdsmiljøet i virksomhederne og A-siden tilsvarende ser, at medarbejderne har et særligt ansvar.

Til sammen skaber ovenstående den situation, at der er enighed om indsatsen og om at målet er færre ulykker. Men A og B siden har forskellige forestillinger om, modtagelse af indsatsen, umiddelbar virkning og virkning på længere sigt.

Normalt vil fx en statslig eller kommunal aktør som afsender af en indsats have en uniform forståelse af programteorien. Forskellen kan være, at afsenderen i forbindelse med de direkte virksomhedsrettede indsatser i handleplanen er to politiske aktører, som historisk set er eller har været i et modsætningsforhold. Vi kan ikke konkludere om det eventuelt har en negativ konsekvens for indsatserne, at der ikke altid er en uniform forståelse.

Figur 2.2: Model for delt programteori

Måske kan selve arbejdet med programteori og indsatser være med til, at denne ene part får et større blik for den andens forståelse af, hvordan en indsats vil virke og omvendt.

Samtidig skal det tilføjes at A og B siden synes at stå sammen om meget og meget i handleplanen, og at det kun er i nogle indsatser, at den forskellige forståelse af programteoriernes 'midte' titter igennem.

I det følgende afsnit beskrives arbejdet i workshops med programteoriene.

2.2 Små virksomheder

Baggrund

I handleplanen er denne indsats begrundet med et ønske om at fremme arbejdsmiljøarbejde blandt de små virksomheder. De små virksomheder udgør en meget stor del af branchen, men megen erfaring har vist at de er svære at nå.

Der er beskrevet seks indsatser i handleplanen:

4.D.1 BAR-BA vil gennemføre informationsmøder rettet mod små virksomheder, så ledelse og ansatte kan lære om sikkerhed. Aktiviteten er betinget af, at der, ud over de midler parterne bidrager med, også afsættes ½ mio. kr. fra handleplansmidlerne hertil.

4.D.2 BAR-BA målretter tjeklister fra forebyggelsespakkerne om ulykker til brug på el- og malerområdet.

4.D.3 Organisationerne medvirker til at udbrede kendskabet til forebyggelsespakkerne om ulykker og de tilknyttede værktøjer, fx ordresedlen/tjeklisten, der får mester til at tænke sikkerhed ind, allerede når ordren modtages, og tilbuddet afgives.

4.D.4 Arbejdstilsynet markedsfører forebyggelsespakkerne om ulykker i forbindelse med tilsyn.

4.D.5 BAR-BA går i dialog med leverandører og grossister om at formidle flyers til små virksomheder med fakta om ulykker og forebyggelse.

4.D.6 Der gennemføres projekter på delbrancheniveau, der skal tilvejebringe viden om, hvilke type støtte og vejledning der bedst motiverer virksomhederne til at bruge forebyggelsespakkerne, og viden om, hvordan virksomhederne får det bedste udbytte af pakkerne.

Evaluators tolkning af hvilke grundantagelser indsatsen hviler på:

Det er vigtigt at have fokus på de små virksomheder i byggeriet. De små virksomheder fylder mere i ulykkesstatistikkerne, end man kan begrunde med deres antal. Det skal der rettes op på, og derfor vil parterne bag handleplanen iværksætte nedenstående tiltag.

De enkelte indsatser er neden for beskrevet af deltagerne i fokusgrupperne

4.D.1: INFOMØDER RETTET MOD SMÅ VIRKSOMHEDER	
<i>Indsatsen blev udarbejdet af skrivegruppen</i>	
Hvad ønsker man at opnå?	Bedre arbejdsmiljøarbejde blandt de små virksomheder, der normalt ikke har kontakt med BAR – BA eller andre AM aktører.
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	Små og mindre virksomheder skal motiveres til at deltage i fyraftensmøder. Der gennemføres en række møder rundt i landet, hvor til virksomhederne inviteres På møderne formidles viden om sikkerhedsudstyr, god praksis, om AMO reformen og gennemførelse af den årlige drøftelse, og forebyggelsespakker. Deltagerne får inspiration fra hinanden gennem en dialog orienteret form
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	Positiv reaktion på invitation, men svært at få deltage. Især dem der har det største behov. Der skabes motivation ved at der både slås på lovgivning og kontrol (AT), at godt arbejdsmiljø forbedrer økonomien og at der er adgang til brugbare hjælpemidler. Der vil være mange som finder det spild af tid, og ikke kan afse tid til at deltage. Succeskriterier for deltagelse blev ikke fastlagt.
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	Hvis mester og AMR bringes sammen vil de få en fælles viden om praktiske tiltag, herunder brugbare hjælpemidler og viden om AMO reformen. At virksomhederne inspirerer hinanden til at gøre noget mere ved arbejdsmiljøet
Hvad forandres på længere sigt?	Kulturen blandt de små virksomheder forbedres fordi de påvirker hinanden, bl.a. når de er på de samme opgaver. De små virksomheder bliver bedre til at planlægge opgaver med inddragelse af AM hensyn
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	Ved at kontakte deltagerne undersøges. Om de har fået ny viden? Var der interesse for forebyggelsespakkerne? Procesevaluering om den valgte metode er den rigtige og ressourcemæssig fornuftige til at nå målgruppen? Vurdering af betydningen af at organisationerne står bag. Der er gennemført en officiel evaluering.

4.D.2: BAR-BA MÅLRETTER TJEKLISTER FRA FOREBYGGELSESPAKKERNE OM ULYKKER TIL BRUG PÅ EL- OG MALEROMRÅDET.	
Hvad ønsker man at opnå?	At flere virksomheder søger om og gennemfører forebyggelsespakker. At også EL- og Maler området kan benytte pakkerne.
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	BAR – BA justerer og tilpasser pakkerne og materialet fra pakkerne tilpasses EL- og malerområdet, til hvem der ikke er lavet pakker. Der udarbejdes en specifik tjekliste
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	Virksomheder indenfor EL- og maler området, vil opleve tjeklisten relevant fordi den er specifik til dem. Det antages at materialets fokus på bedre planlægning vil opleves relevant
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	At en række virksomheder anvender tjeklisten At flere malere og elektrikere vil søge forebyggelsespakker (?)
Hvad forandres på længere sigt?	Virksomheder der bruger tjeklisten opnår et bedre flow, bedre produktion og bedre økonomi
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	Antal virksomheder der har rekvireret tjeklisten

4.D.3: ORGANISATIONERNE MEDVIRKER TIL AT UDBREDE KENDSKABET TIL FOREBYGGELSESPAKKERNE OM ULYKKER OG DE TILKNYTTETE VÆRKTØJER, FX ORDRESEDLEN/TJEKLISTEN	
Hvad ønsker man at opnå?	At flere virksomheder søger og bruger forebyggelsespakkerne Samt at de ved at gennemføre pakkerne lærer at integrere arbejdsmiljø i ordre modtagelse og tilbudsgivning.
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	Organisationerne bruger de virkemidler de har til rådighed i form af oplysning via nyhedsbreve mv. samt ved møder med virksomheder og medarbejdere
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	Generelt ringe tro på at mange virksomheder vil vise stor interesse. Det forudsætter en ildsjæl – mester eller AMR.

Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<i>Begrænset Flere søger pakker</i>
Hvad forandres på længere sigt?	<i>Bedre AM; færre skader mindre fravær, bedre sikkerhedskultur. Øget erkendelse af sammenhængen mellem godt arbejdsmiljø og god økonomi At arbejdsmiljøindsatsen styrker virksomheden</i>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<i>Antallet der søger pakker</i>

4.D.4 ARBEJ DSTILSYNET MARKEDSFØRER FOREBYGGELSESPAKKERNE OM ULYKKER I FORBINDELSE MED TILSYN.	
Hvad ønsker man at opnå?	<i>Flere virksomheder der søger pakker</i>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<i>At Arbejdstilsynet markedsfører pakkerne i forbindelse med tilsyn</i>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<i>Da Arbejdstilsynet har stor betydning for virksomhederne vil det få mange til at søge</i>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	-
Hvad forandres på længere sigt?	-
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<i>Spørge Arbejdstilsynet om deres indsats og erfaringer med indsatsen</i>

4.D.5: INFOMØDER RETTET MOD SMÅ VIRKSOMHEDER	
<i>Indsatsen blev udarbejdet af skrivegruppen</i>	
Hvad ønsker man at opnå?	<i>Gennem flyers med kort informativ tekst bibringes virksomheder fakta om ulykker og forebyggelse, fra en anden kilde end vanligt (leverandører og grossister) Det øger deres opmærksomhed</i>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<i>Der udarbejdes flyers om sikkerhed, leverandører, grossister og byggemarkeder inddrages, og påtager sig at formidle flyers</i>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<i>De vil være opmærksomme fordi de har fokus på produkt eller værktøj, og har tillid til dem de køber det af.</i>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<i>At de gøres opmærksom på sikkerhedsproblemer der knytter sig til det produkt eller den maskine de køber</i>
Hvad forandres på længere sigt?	<i>Generelt øget viden om særlige arbejdsmiljø problemer</i>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<i>Om aktørerne vil være med Hvor ofte der uddeles flyers Hvad virksomhederne tænker.</i>

4.D.6: INFOMØDER RETTET MOD SMÅ VIRKSOMHEDER	
Hvad ønsker man at opnå?	<i>At flere virksomheder søger pakken "Vær professionel" og får udbytte af dem Erfaring med betydningen af at der er konsulentstøtte til pakkerne</i>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<i>Der tilbydes virksomheder som søger sikkerhedspakken 15 timer konsulent støtte</i>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<i>At langt flere motiveres til at søge pakken fordi de får støtte</i>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<i>Det lykkes en stor del virksomheder (TØMRERE og Murere) at søge pakken og få den gennemført med godt resultat At de herefter (når konsulenten er væk) selv kan bruge værktøjerne som de har lært gennem pakken</i>

Hvad forandres på længere sigt?	At virksomhederne har lært meget ift planlægning og er bedre til at integrere arbejdsmiljø hensyn i planlægning, ordremodtagelse og tilbudsgivning
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	At antallet af virksomheder har søgt støtte til at gennemføre pakkerne er mindst 15.

2.3 Bygherrer, rådgivere og projekterende:

Fem indsats er indgik i workshop

A: 5.D.2 BAR-BA OG BYGHERREFORENINGEN AFKLARER MULIGHED FOR AT FORMIDLE FOLDER SAMMEN MED BYGGETILLADELSE B: 5.B.2: DANSKE ARK OG FRI REVIDERER "YDELSESBESKRIVELSE FOR ARBEJDSMILJØKOORDINERING" SAMT VEJLEDNING HERTIL C: 5.A.2: DET FÆLLES VÆRDIGRUNDLAG FOR BYGGERIETS AKTØRER FRA 2005 AJOURFØRES OG FORMIDLES	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>At erkende et bygherre ansvar</p> <p>Man ønsker at opnå en standard som alle er enige om at handle på = flytte værdier.</p> <p>Rettet mod branchen men også tilbage til organisationerne, så de vil arbejde for at det bliver sådan!</p> <p>Støtte til at rådgivere kan spørge ind til bygherrernes værdier og referere til den bredt accepterede værdier.</p> <p>A: styrke bygherre ansvar</p> <p>B: udvikle metoder til</p> <p>C: Fastlægge og flytte værdier i branchen skabe enighed.</p>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>A: At uddele pjece til parcelhusejere, som skal bygge</p> <p>B og C: At revidere ydelsesbeskrivelse og værdigrundlag</p>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<p>A: Målgruppen er parcelhusejere, man når dem der skal have en byggetilladelse.</p> <p>Implementeringen kræver at kommunerne overbevises om at det er en god ide. De tekniske forvaltninger får opringningerne fra de små private bygherrer, det vil de være bekymrede om</p> <p>B:</p>

	C:
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<p>A :Målgruppen de små parcelhusejere er ikke klar over det, de vil se det som en byrde. De vil være svære at bevæge</p> <p>B: Dem der skal nås er de seriøse, dem der allerede kan og vil kunne bruge standarder. Dem der kan motiveres til at starte med at bruge standarder.</p> <p>Nogle vil bruge det, andre ikke. Øvelsen er at skubbe skellet mellem dem der kan bruge det – og ville i forvejen – over mod dem der ikke af sig selv ville gøre det, og fortælle dem hvordan de skal gøre det.</p> <p>Entreprenører kan bruge ydelsesbeskrivelse til at vejlede bygherrer. Der er stor interesse for denne type materiale, man ønsker noget der er meget konkret.</p> <p>Øget erkendelse og opmærksomhed omkring de udfordringer man står i; En opdatering af et ældre værktøj, der skal skabe bedre processer.</p> <p>C: den umiddelbare virkning er offentlig fokus i form af presse mm.</p> <p>Det fælles fodslag og et fælles grundlag er det vigtigste resultat i første omgang.</p> <p>Det er afgørende at organisationerne har arbejdet tæt sammen, og at parterne gennemfører.</p> <p>Hvis vi bliver bedre til at samarbejde på organisationsniveau vil vi blive bedre til at udbrede det.</p> <p>Konfliktniveau mellem rådgivere og entreprenører er himmelhøjt, der kan spares penge og tid. Hvis vi bliver bedre at samarbejde på organisationsniveau.</p>
Hvad forandres på længere sigt?	<p>A: På sigt lærer de private at der er krav, men at de skal have hjælp til at løse bygherreopgaven.</p> <p>De skal jo næppe bygge igen, men spreder måske erfaringer</p> <p>B: På længere sigt vil målgruppen vide hvor de skal finde viden (byggeproces.dk). Målgruppen forventer en vedvarende indsats. Det styrker på længere sigt efterspørgslen aktiviteter på et højt niveau.</p> <p>Metoderne giver følelse af at andre har tænkt og at det kan gøres og man får anvist metoder, der kan have værd for projektet.</p>

	<i>C: Værdigrundlaget er et signal fra branchen. Det kan påvirke BH, R&P. Vigtigt at der videreføres i fællesskab og i organisationerne.</i>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<i>Handleplanen ligger i BAR, dvs der er nogle områder der evalueres mere end andre. Evalueringsopgaven er lagt ud, det er det vi har tænkt kan skabe læring. Ved at gøre det til en forskningsopgave. Det reducerer kravet til evalueringer i BAR regi.</i>

5.B.3: Hotline for rådgivere på forsøgsbasis. BAR-BA i samarbejde med DANSKE ARK og FRI	
Hvad ønsker man at opnå?	<i>Målet er at styrke rådgivere og projekterendes kompetencer om arbejdsmiljø. Samt deres viden om hvordan AM hensyn hænger sammen med kvalitet og produktivitet. Sikkerheds koordinering tilskynder til at der også koordineres omkring produktionen og planlægningen.</i>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<i>Der ydes telefonisk vejledning og ved at tage ud til et møde samt vejledning pba skriftlige spørgsmål eller fx fremsendt plan for sikkerhed og sundhed. Kan på denne måde være rettet til flere, der inviteres til et møde.</i>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<i>Reaktionen er at det er dejligt at få hjælp. Motivation: - Den umiddelbare, jeg kan ikke lige løse denne opgave - Det langsigtede at integrere i de store planer Reaktion på viden fra Signe. Skepsis, resignation, frustration, men er det virkelig reglerne???</i>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<i>Det får en betydning for modtagerne af vejledning, fordi der er et regelgrundlag og stor opmærksomhed og pres fra AT. Det spreder sig i branchen, der er tradition for at låne fra hinanden, netværk bruges meget effektivt. Jo mere konkrete svar de kan få, desto bedre kan de handle. Hotline er med til at skabe opmærksomhed, kan skabe en erkendelse af at der er behov for hjælp. Og at det kan være nødvendigt at betale for den.</i>

	<p>Skaber en forståelse af at eksterne kan noget og har viden som der er brug for.</p> <p>Indse at AM er en helhed, at tingene tænkes sammen.</p>
Hvad forandres på længere sigt?	<p>Dem der ringer ind får større kompetence.</p> <p>Og måske kommer der via indsatsen et system i branchen der kan højne viden.</p> <p>(Diskussionen kom herefter meget til at handle om at fortsætte hotline eller tilsvarende tjeneste efter handleplanen)</p>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<p>TA/COWI interviewer brugere af hotline.</p> <p>Der laves registrering af hvem, hvor mange og hvad der henvendes om.</p>

5.A.4: BYGHERREFORENINGEN, FRI OG DANSK ARK, SAMMEN MED BAR-BA OG BAM-BUS INFORMATIONMØDER/NETVÆRKS MØDER OM BYGHERRERS OG RÅDGIVERES ARBEJDSMILJØINDSATS	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>Man ønsker at oplyse projekterende, rådgivende m.fl. om deres rolle og pligter ift. arbejdsmiljø i projekterings- og udførelsesfasen.</p> <p>Om de projekterendes arbejdsmiljøopgaver.</p> <p>Behovet for viden på et mere sofistikeret niveau vokser gradvist.</p>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>Der er afholdt fire møder i juni 2014 om projekteringslederens arbejdsmiljøopgaver. ca. 240 deltagere i alt</p> <p>Og fem møder i november 2014 og til januar 2015 om lean.</p> <p>Måske kommer der flere møder senere; det kan være om anlægsarbejde.</p> <p>Målgruppen går på tværs af aktørerne. Der kommer også projekterende.</p> <p>Formen er oplæg, rundbordssamtaler opsamling og tilbagemelding, netværk over sandwich.</p> <p>Møderne annonceres gennem nyhedsbreve fra organisationerne, og der er anvendt adresseliste over alle igangværende byggeprojekter, som inviteres efter disse mails, her rammes nogen der ikke normalt ville se nyhedsbreve. Dem der står med opgaverne.</p>

Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<p>De har hørt om det via BAR's nyhedsbrev.</p> <p>De kommer pba generel interesse, et godt forum.</p> <p>De kommer på mødet uanset indhold.</p> <p>Gruppensnakker er populære, et konfliktfrit niveau, hvor man kan tale åbent.</p> <p>De har masser af ideer til kommende møder.</p>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<p>Deltagerne har fået konkrete erfaringer og ideer til hvordan man gør det.</p> <p>Andre er blevet bekræftet i de udfordringer de står i.</p> <p>De opnår legitimitet, som AM eller sikkerhedsansvarlig, (der er et stort behov fordi det er en udpræget alene funktion). De får skabt netværk.</p> <p>Der er stor spredning på gruppen og dens forudsætninger. Vigtigt at der kommer nogen som ved noget og kan formidle det.</p> <p>Der er en kernegruppe af deltagere der kommer igen, som ved ret meget, men der kommer også mange nye.</p>
Hvad forandres på længere sigt?	<p>Målgruppen opnår stigende faglighed og øget legitimitet.</p> <p>De får afprøvet den viden de får på møderne i deres egne projekter.</p> <p>I workshops lægges vægt på at gruppearbejdet munder ud i et projekt. Det er et konkret redskab at tage med hjem. Vi tænker i at der skal være et produkt – de kan bruge</p> <p>Indsatsen er kortvarigt. Svært at kende til resultaterne på længere sigt.</p> <p>Det vigtigste resultat er nok at samarbejdet øges.</p>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<p>Deltager tilfredshedsskema efter 2 – 4 uger.</p> <p>Deltagerne får slides fra møderne, hvis de svarer.</p>

2.4 Samarbejde (AMO)

Workshoppen var planlagt til at omfatte tre indsats, indsats 4.E.3 blev dog integreret i 4.E.2 da indholdet ikke var endelig bestemt fordi den stadig afventede resultatet af en AMO evaluering.

4.E1: INFORMATION OM AMO REGLER OG UDVIKLING AF SAMARBEJDE	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>Overordnet: At samarbejdet om arbejdsmiljøet skal løftes generelt.</p> <p>Mere specifikt er det:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At kendskabet til hvordan man gennemfører den årlige drøftelse og hermed udvikler det strategiske arbejdsmiljøarbejde udbredes - At de enkelte organisationer selv sætter initiativer i gang. Tømrerne og malerne har forpligtet sig, de øvrige afventer evalueringen - Der skal udvikles tydeligere modeller for sammenhængen mellem Firma AMO og Plads AMO
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>Generelt er initiativer igangsat lidt spredt, og forekommer ikke som en samlet indsats. Især afventes resultaterne fra AMO evalueringen, og det udsætter det hele lidt. Der er dog igangsat eller planlagt en række konkrete tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tømrer og malere har sat gang i udarbejdelse af faktaark om AMO - Den årlige drøftelse som princip gennemgås på de informationsmøder der holdes for små virksomheder (indsats 4.D.1) - BAR-BA's materialer og hjemmeside opdateres således at AMO reformen fremhæves - Der laves nye fakta ark af BAR – BA om 'Den årlige drøftelse' og om udarbejdelse af kompetenceplaner - Der laves en film om 'Den årlige drøftelse' - BAT afholder regionale møder om AMO reformen - I bladet 'Under hjelmene' beskrives gode eksempler på samarbejde og AMO organisering
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<ul style="list-style-type: none"> - At der oprettes AMO hvor der skal være det, og vælges AMR hvor de mangler - At der bliver en større opmærksomhed på hvad AMR og AMO i det hele taget kan bruges til fra mestre og bygherrers side - At virksomhederne bliver bevidste om kravene til 'Den årlige drøftelse' og kompetenceudvikling – og ser mulighederne i det - At der kommer ny inspiration til hvordan AMO organiseres og bliver effektiv på pladserne

Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	Større viden om de regler om AMO, blandt virksomhederne
Hvad forandres på længere sigt?	Virksomhederne justerer deres AMO i takt med reglerne, gennem uddannelse og afholdelse af årlige drøftelser, vil arbejdsmiljøarbejdet udvikle sig mod at være mere strategisk
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	Der er ikke planlagt endelig evaluering af dette initiativ

4.E.2 OG 3: AFDÆKNING AF UDDANNELSESBEHOV OG FREMME AF UDVIKLING AF RELEVANTE UDDANNELSESTILBUD. (4.E.2 BASERES PÅ EVALUERINGEN AF AMO REFORMEN, SOM IKKE VAR KENDT, DA DELTAGERNE DELTOG I PROGRAMTEORIVÆRKSTED)	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>Overordnet: At samarbejdet om arbejdsmiljøet skal løftes generelt.</p> <p>Mere specifikt er det:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at flere AMR og ledere deltager i den supplerende uddannelse (målbart?) • at organisationerne gør noget for at der er et bedre og mere tilgængeligt udbud af supplerende uddannelse
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>Der udvikles en fælles model som sikrer at udbuddet af uddannelser (supplerende) matcher den geografiske nærhed og det faglige behov</p> <p>Uddannelsesinstitutioner (erhvervsskolerne) skal drifte uddannelserne og kvalificerede undervisere skal være til stede. Udvikling og administration skal betales af BAR – BA. Kursusafgiften skal dækkes af virksomhederne.</p> <p>Der skal skabes et overblik over udbuddet, og det skal sikres at kvaliteten er i orden. Vigtigt at der skabes balance mellem udbud og efterspørgsel, så der kan etableres et realistisk volumen af deltagere. Koordineres med brancherne og f.eks. ledernetværk</p> <p>Uddannelserne skal rettes mod AMO så mester og AMR kommer sammen. Emner kunne være: Faldsikring, stillads, MSB, Psyk/konfliktløsning, el-sikring for ikke el-folk.</p>

	<i>Det erkendes her at der ikke helt er tænkt over ressourcebehovet for at dette kan lykkes!</i>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<i>At de tager imod initiativerne og kommer på kurserne (sender medarbejderne) Årlig drøftelse og kompetenceplaner anvendes til at finde ud af hvilke kurser der er relevante At AMO bruges maksimalt til at understøtte god sikkerhedskultur At forebyggelsespakkerne bruges og nytter noget, fordi det sker i AMO regi. BAR - BA fungerer som tovholder og lykkes med at være sekretariat for udviklingen At alle der skal have det får tilbud om uddannelse (forslag om at det skal være på skrift)</i>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<i>Der afholdes 5 markedsdage i 2015, dvs fem steder i landet udbydes uddannelse i to dage, moduler formiddag og eftermiddag.</i>
Hvad forandres på længere sigt?	<i>Det bliver udbredt at lave kompetenceplaner, og at disse bliver relevante og påvirker udbuddet så der er relevante uddannelser til rådighed Markedsdagene fortsætter og der bliver flere Udbud af uddannelse går i drift og bliver faste tilbud</i>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<i>Hvor mange der deltager i efteruddannelse Tilbagemeldinger fra deltagerne Der er ikke planlagt endelig evaluering af dette initiativ</i>

2.5 Lærlingeprojektet

Fokusgruppen om lærlingeindsatsen dækker over en enkelt samlet indsats

Fokusgruppen omkring lærlingeindsatsen viser nogle af udfordringerne med at arbejde med programteorier fordi der er flere samtidige indsatsen og modtagere og fordi lærlingeindsatsen bygger på at den første modtager (skoler/praktikvirksomheden) sender indsatsen videre til eleverne (som bliver modtagere i andet niveau). Lærlingene som er det egentlige mål for indsatsen nås ved at påvirke skoler, lokale uddannelsesudvalg og praktikvirksomheder.

Indsats skoler -> undervisning -> lærlinge

Indsats skoler -> praktikvirksomheder -> lærlinge

Indsats LUU -> skoler -> undervisning -> lærlinge

Indsats praktikvirksomheder -> lærlinge

Arbejdet i workshoppen viste, at der blandt deltagerne var langt flere forestiller om, hvordan indsatsen virker i forhold til første niveau modtagere end hvordan den virker i forhold til andet niveau modtagere (lærlingene).

4.D.6: LÆRLINGEPROJEKTET	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>Hovedmålet var et ønske om færre ulykker blandt elever/lærlinge.</p> <p>Der er også et ønske om en god modtagekultur i praktikvirksomhederne, som således også er målgruppe for indsatsen. De skal lære at modtage lærlingene bedre.</p>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>Indsatsen går ud på at indarbejde risikovurdering i undervisningen og hos de unge, samt at sikre gode metoder i skolernes undervisning.</p> <p>Det går ud på at skabe gode oplæringskulturer i praktikvirksomhederne og skabe gode sikkerhedskulturer der.</p> <p>Det går ud på at bistå skolerne og faglærerne med at udvikle metoder til indlæring og udvikle materialer til undervisningsbrug.</p> <p>Det går ud på at indsamle og formidle god modtagekultur til andre praktikvirksomheder. Altså at andre praktikvirksomheder kan tage ved lære af dem, der gør det godt... tage ved lære af hinanden.</p> <p>Modellerne neden for viser de to måder, man forventer at indsatserne skal finde sted i forhold til at få skolerne til at agere på en ny måde</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph LR subgraph Model1 I1[Indsats] --> LUU[LUU] LUU --> UV1[Undervisningen Virksomheder] UV1 --> L1[Lærlingene] end subgraph Model2 I2[Indsats] --> S[Skoler] S --> UV2[Undervisningen Virksomheder] UV2 --> L2[Lærlingene] end </pre> </div>

<p>Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?</p>	<p>Forventningen/intentionerne var, at skoleledelsen begynder at vurdere undervisningen ud fra et arbejdsmiljøperspektiv. At de tænker, at "Det var da interessant; Det har vi ikke tænkt så meget på; Det skal vi da gøre noget ved". Det skulle være skolelederne, de skulle nå, før de ville have gennemslagskraft nedad i systemet. Det var der konsensus om og opbakning om (hos folkene bag indsatsen).</p> <p>Der skulle udvikles metoder, som skulle smelte ned gennem systemet. Udvikling af metoder, hvor sikkerhed skulle integreres (det er svært at gøre i praksis/værkstedsundervisningen).</p> <p>Så skulle det have en afsmittende virkning på praktikvirksomhederne. Skolerne skulle smitte af på virksomhederne, så virksomhederne skulle sige til skolen, at I skal undervise på den og den måde/i det og det, for at vi kan gøre dem dygtige.</p> <p>At undervisere bliver rollemodeller ift. arbejdsmiljøet Lærlingene skulle trænes i at lave risikovurderinger og tage sikre løsninger.</p> <p>Det skulle føre til et bedre samspil mellem skoler, virksomheder og elev/lærlinge.</p>
<p>Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?</p>	<p>Der er en forventning til den umiddelbare virkning om, at målgruppen vil opstille nogle mål for deres egen skole. Skolerne tager det til sig. Indarbejder det i undervisningen</p> <p>Faglærerne får relevant materiale og relevante metoder til værkstedsundervisningen.</p> <p>Sikkerhed indgår i den praktiske undervisning.</p> <p>Virksomhederne efterspørger metoder til modtagekultur og begynder at indarbejde dem.</p> <p>Opbakning fra LUU, hvilket ville resultere i en afsmittende virkning på skolerne.</p>
<p>Hvad forandres på længere sigt?</p>	<p>I fremtiden indgår sikkerhed som fast element i værkstedsundervisningen.</p> <p>Virksomheders og skolens samarbejde udvikles hele tiden. Der skrives ind i LOG-bøger. Arbejdsmiljø og sikkerhed italesættes begge steder. Der er hele tiden dialog om sikkerhed.</p> <p>Sikkerhedskulturen i branchen overordnet er øget samlet set. Det kan godt være, at ulykkerne ikke falder, men vi skal kunne måle, at sikkerhedskulturen er blevet bedre.</p>

	<p>BAR udvikler/formidler gode erfaringer til skoler og praktiksteder.</p> <p>De unge kommer bedre rustet ud. Med en bedre forståelse for en arbejdsmiljøstandard.</p> <p>De unge bringer det med sig ind i virksomhederne.</p> <p>Nogle af de unge starter som mestre, overtager et firma e.l. Jo bedre de er rustet til at få det med desto lettere bliver det at højne standarden for sikkerhed.</p> <p>Holdninger og adfærd skal forankres hos lederne i skolerne. God adfærd skal være en del af hverdagen.</p> <p>Arbejdsmiljø skal bare være en del af det hele.</p>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	Der er som en del af midlerne til indsatsen planlagt en ekstern evaluering

2.6 Den samlede handleplan

Fokusgruppen omfatter især den overordnede handleplan, men også alle indsatser.

DEN SAMLEDE HANDLEPLAN	
Hvad ønsker man at opnå?	<p>Ønsker at knække kurven.</p> <p>Der skulle være fokus på ændring af adfærd og ikke på lovændringer... loven var på plads. Der skulle gøres noget ved det praktiske. Adfærden.</p> <p>Vi ville opnå, at alle tænker arbejdsmiljø bedst muligt i det, de gør.</p> <p>Arbejdsmiljø skal være en del af mainstreaming tankegangen på alle niveauer. Arbejdsmiljø skal være adfærd.</p> <p>Vi vil forankre noget, og få det til at virke på længere sigt.</p> <p>Vi vil, at de får nogle andre rutiner ind, at de tænker over det, de gør.</p> <p>Det skal være nye måder at gøre tingene på. Fokus på det, der sker i det praktiske liv – ude på pladserne, skolerne, mestre, svende, bygherrer. Så vil kurven automatisk knække.</p> <p>Der skal skabes bevidsthed og refleksion.</p> <p>Vi vil gerne opnå, at hele branchen får opnået at sænke antallet af ulykker med 25% i 2020. Hvis ulykkeskurven</p>

	<p>bare falder lidt, så er det flot, fordi den har været stabil i 30 år. Så hvis man ikke når 25%, men bare 10% vil det være godt.</p> <p>Vi prøver at få fokuseret arbejdsmiljø ud i hele branchen, så vi får en større forståelse for, hvorfor de små ulykker sker.</p> <p>Der er også nedslidning og alt muligt andet. Ved at få sat dagsordenen, sker der noget på en hel masse andre måder end lige ulykker. Det smitter automatisk af.</p>
Hvad går indsatsen ud på i praksis?	<p>At udbrede kendt viden. Ideen er, at hele den samlede indsats ikke har fokuseret på at ændre regler eller på at opfinde den dybe tallerken, men i stedet har fokuseret på viden og på at bruge den viden aktivt, der hvor der er brug for den. Det, at vi fokuserer på den eksisterende viden, er forskelligt fra tidligere.</p> <p>At gøre indsatsen i firmaer/på pladsen mere konkret. Det skal gøres håndgribeligt, og det skal gøres konkret og fokuseret.</p> <p>Indsatsen går også ud på at nå nye målgrupper, fx bygherrer og erhvervsskoler.</p> <p>Indsatsen bygger på ny viden fra AT om ulykker, hvad ulykker skyldes både samlet og inden for brancher.</p> <p>Det grundlæggende er på plads, så det skal ud i praksis.</p> <p>Vi prøver at tale et andet sprog til dem.</p>
Hvordan forestiller man sig, at målgruppen modtager indsatsen?	<p>Tale/tænke samarbejde om sikkerhed. Skulle gerne være reaktion på den samlede handleplan.</p> <p>Arbejdsmiljø er en fælles sag... sikkerhed er ikke din skyld eller dit ansvar... men alles ansvar. Også bygherrens.</p> <p>Værdikæden virker... alle i byggeriet er et sted i byggeprocessen og den kommer til at fungere, så de udførende ikke skal gå og lappe på de ting, der er sket tidligere.</p> <p>Hele branchen, men især de mest udsatte (tagdækkere er mere i risiko end f.eks. malere) får blik for at arbejdsmiljø også er relevant for dem.</p> <p>Dem, der er mest udsatte. At de kommer til at forstå, at der er en kæmpe problematik.</p>
Hvad er forestillingen om den umiddelbare virkning?	<p>At de prøver at arbejde med det store billede. Arbejdsmiljø er ikke en sidevogn, det er noget opmærksomhedsskabende. På den måde er den ikke adfærdsregulerende. Prøver at få nogle andre med end bare arbejdsmiljøfolk.</p>

	<p>Den spiller ind i en dansk tradition: Det er lokalt, det skal foregå... løs det ud fra jeres situation. På baggrund af det, der meldes ud centralt fra.</p> <p>Give dem en forståelse for de værktøjer, de har fået.</p>
Om kombinationen af indsatser i handleplanen	<p>Vi har tænkt det struktureret. Det har været et klude-tæppe. Det skulle være en bred indsats. Handleplanen skulle ramme mange forskellige. Der skulle være noget, så mange ville blive fanget op af handleplanen, noget for alle situationer i branchen.</p> <p>Der er taget udgangspunkt i en hel masse viden, som er lavet af en masse kloge forskere.</p> <p>Det er meget relevant at få bygherrerne med.</p> <p>De tror på det, at der skal flere ting i gang på en gang, for at det virker. De har tænkt bredde ift. branchens udfordringer. Fordi vi er brede, så rammer vi flere.</p> <p>Det horisontale og det vertikale: De identificerede flere forskellige ting og begyndte af fylde på. Forsøger at ramme ind på alle de vinkler, de har identificeret. De punkter, vi har fundet, er nødvendigheder, hvis man skal knække en kurve. Vi har sat nogle fokusområder ind, som har større betydning end andre. F.eks. de unge, lærlinge og små virksomheder.</p>
Hvad kan der måles på ved en intern evaluering indenfor indsatsens egne rammer?	<p>Aktørerne bag handleplanen mødes jævnligt for at orientere hinanden om fremdrift mv.</p>

3 DE 50 INDSATSER

I forbindelse med første del af devaluering A, som havde til formål at forstå og opstille programteoriene (jf. Kapitel 1; ad 1) blev indsatserne tematiseret, og dataindsamlingen blev gennemført ud fra disse temaer. Det var følgende fem temaer, der blev opstillet:

- Unge/nyansatte og udenlandsk arbejdskraft
- Små virksomheder
- Bygherrer, rådgivere og projekterende
- Samarbejde (AMO)
- Lærlingeprojektet

Kapitlet er opbygget således, at hvert af ovenstående temaer behandles i afsnit for sig. Foruden ovenstående temaer er der yderligere set på, om og hvordan indsatserne inden for følgende branchegrupper er gennemført:

- El-branchen
- VVS-branchen
- Malerbranchen
- Tømrer- og snedkerbranchen
- Murerbranchen

Disse brancher gennemgås ligeledes i afsnit for sig i dette kapitel.

Ordforklaring

I teksten nedenfor skelnes der mellem følgende ord: Handleplan, indsats og aktiviteter.

"*Handleplan*" henviser til selve handleplanen, som omfatter de cirka 50 indsats.

"*Indsats*" henviser til de 50 overordnede indsats, der er opstillet i handleplanen.

"*Aktiviteter*" henviser til de aktiviteter (handlinger), der er under hver indsats. Det er forskelligt, hvor mange aktiviteter en indsats omfatter.

3.1 Unge og nyansatte

Dette tema omfatter følgende indsats:

Nr.	Initiativ
4.B.1	BAR Bygge og Anlæg vil identificere særligt ulykkestruede unge og nyansatte og medvirke til udviklingen af metoder, der kan bruges i virksomhedernes egenindsats.
4.B.2	Bam-bus vil gennemføre opsøgende aktiviteter i virksomheder og byggepladser for unge og nyansatte

Indsats 4.B.1

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg identificere særligt ulykkestruede grupper og risikoområder blandt unge og nyansatte.

BAR Bygge og Anlæg skulle være med til at etablere en god modtagekultur ved at medvirke i udviklingen og formidlingen af metoder, der kan bruges i virksomhedernes egenindsats.

Som en del af indsatsen skulle der udarbejdes film til unge, hvor der lægges vægt på at lære unge at håndtere risici i jobbet. Der skulle endvidere udarbejdes eksempler på, hvordan nyansattes særlige risici indarbejdes i virksomhedernes APV og tages op på den årlige drøftelse.

BAR Bygge og Anlægs information til virksomhederne skulle desuden lægge vægt på positive effekter som f.eks. bedre sundhed, reduceret sygefravær og øget produktivitet som følge af et systematisk forebyggende arbejdsmiljøarbejde for unge og nyansatte.

På baggrund af de indsamlede data fremgår det, at der ikke blev udarbejdet film specifikt ift. denne indsats. Der er med handleplanen blevet udarbejdet 16 nye film, som på hver sin måde fortæller om, hvordan sikkerheden kan højnes, og risikoen for ulykker og nedslidning reduceres. Filmene kan bruges til unge og nyansatte, men er ikke decideret målrettet mod dem, men mod hele bygge-anlægsbranchen som helhed. Filmene er blevet udarbejdet i forbindelse med indsats 4.C.1.

Der blev ikke som planlagt udarbejdet eksempler på, hvordan nyansattes risici i jobbet indarbejdes i APV og tages op på den årlige drøftelse. Dette skyldes ifølge de indsamlede data, at det ikke var muligt at finde eksempler herpå.

Der blev heller ikke udarbejdet informationer om positive effekter ved at have et systematisk forebyggende arbejdsmiljøarbejde ift. unge og nyansatte.

Ifølge de indsamlede data er der dog blevet udarbejdet to faktaark og nogle tjeklister, som har fokus på unge og nyansatte samt på den gode modtagekultur.

Indsats 4.B.2

Ifølge handleplanen skulle Bam-bus gennemføre opsøgende aktiviteter i virksomheder og på byggepladser med unge og nyansatte med det formål at vejlede bygherrer og arbejdsgivere i instruktion, uddannelse og arbejdsgivers tilsyn med unge og nyansatte.

Ud fra de indsamlede data fremgår det, at indsatsen er sat i gang i efteråret 2013 og har kørt siden.

Når Bam-bus er ude i virksomheder og på byggepladser tager de fat i det, de ser, men de taler med virksomhederne om det, som virksomhederne selv er interesserede i. Det vil sige, at de ikke promoverer emnet "Unge og nyansatte", medmindre virksomhederne giver udtryk for, at det har interesse for dem.

Udover det i handleplanen planlagte for denne indsats, er der gjort noget yderligere. Der er bl.a. udarbejdet en folder "Unge og nyansatte på byggepladsen", som henvender sig til mestre og svende for at henlede opmærksomheden på oplæring, instruktion og tilsyn med unge og nyansatte. Der er udarbejdet et skema med syv punkter, som man skal huske at forholde sig til ift. arbejdsmiljø og unge. Der er lavet en skabelon med "Stikord til lærlingepolitik", som

skal fungere som input ift. snakke med mestre om, hvordan lærlinge modtages på en god måde. Der er udviklet en Power Point præsentation, som anvendes af Bam-bus-konsulenterne til f.eks. personalemøder.

Ifølge informanterne er indsatsen afsluttet, men det materiale, der er udviklet i forbindelse med indsatsen, bruges fortsat, når der er behov for det. Fremover er det ikke en særlig indsats hos Bam-bus, men materialet indgår som en del af driften.

Konklusion:

Begge indsatser inden for dette tema er igangsat.

I forbindelse med begge indsatser kan det konkluderes, at de aktiviteter og initiativer, som er beskrevet i handleplanen ikke er fulgt slavisk.

Med hensyn til indsats 4.B.1 er der udarbejdet nogle materialer, men ikke de planlagte.

Med hensyn til indsats 4.B.2 er den egentlige indsats ikke gennemført, idet Bam-bus ikke aktivt har været opsøgende, men udelukkende har taget emnet op, hvis situationen indbød til det, og hvis virksomhederne selv satte det på dagsordenen.

Der er dog blevet udviklet nogle materialer, som er brugbare ift. målgruppen, og som anvendes af bl.a. Bam-bus og kan være med til at sætte fokus på unge og nyansatte.

3.2 Udenlandsk arbejdskraft

Dette tema omfatter følgende indsatser:

Nr.	Initiativ
4.C.1	BAR Bygge og Anlæg vejledning om instruktion af udenlandsk arbejdskraft
4.C.2	Bam-bus tilbyder vejledning til virksomheder og bygherrer med udenlandsk arbejds-

Indsats 4.C.1

I forbindelse med indsats 4.C.1 var det med handleplanen besluttet, at der skulle udarbejdes en vejledning, der skulle styrke virksomhedernes instruktion af udenlandsk arbejdskraft og anviser god praksis. Vejledningen skulle udgøres af et elektronisk værktøj, guides og eksempler på god praksis, filmklip med speak på flere sprog samt et faktaark, der informerede om vejledningen og vigtigheden af at instruere udenlandsk arbejdskraft. Vejledningen skulle være en inspiration til AMOs planlægning af instruktion af nyansat udenlandsk arbejdskraft og skulle bestå af værktøjer til inspiration af instruktionsforløb.

I forbindelse med indsatsen er der blevet udarbejdet forskellige værktøjer/materialer, som virksomheder kan anvende i deres indsats for at mindske risikoen for ulykker og til instruktion af udenlandsk arbejdskraft. Planen for indsatsen er dog ikke fulgt slavisk ift. hvad der skulle udarbejdes. Der er nemlig ikke udarbejdet en decideret vejledning, men nogle vejledende materialer, som ikke hænger sammen på den måde, som det var tiltænkt med vejledningen. Der er lavet et faktaark (med et andet indhold end det planlagte). Der er udviklet 16

film, som fortæller, hvordan virksomheder og medarbejder kan højne sikkerheden og reducere risikoen for ulykker og nedslidning. Filmene er oversat til engelsk, tysk og polsk. Endvidere fremgår det af de indsamlede data, at der ikke har kunnet laves en fyldestgørende vejledning med cases, idet organisationerne i overvejende grad fokuserede på det lovmæssige.

Ud over det i handleplanen planlagte materiale er eksisterende undervisningsmateriale oversat til engelsk, polsk og tysk. Dette betyder, at det vil være muligt for virksomheder at sende de udenlandske medarbejdere på et introkursus om arbejdsmiljø i Danmark og/eller at bruge undervisningsmaterialet i egen virksomhed. Dette ligger ud over det, der var planlagt i handleplanen, men understøtter ideen fra handleplanen om, at der skulle udvikles værktøjer, der skulle kunne understøtte gennemførelsen af instruktionsforløb og dialogen om sikkerhed og sundhed med udenlandsk arbejdskraft.

Indsats 4.C.2

Indsats 4.C.2 blev igangsat i november-december 2014, lidt senere end planlagt, men ellers som beskrevet i handleplanen både ift. aktiviteter og målgruppe.

Der blev lavet to foldere i forbindelse med dette initiativ. Bam-bus's informationsfolder blev oversat til engelsk, og så blev der udarbejdet en folder på engelsk, tysk og polsk.

I forlængelse af indsatsen begyndte Bam-bus at opsøge udenlandske virksomheder og medarbejdere i forbindelse med deres byggepladsbesøg. I starten blev det forsøgt med ildhu og engagement fra Bam-bus's side, men det ebbede ud, idet de udenlandske virksomheder var meget svære at komme i kontakt med bl.a. fordi, mange af de udenlandske medarbejdere ikke ville eller måtte tale med Bam-bus-konsulenterne. Det var udelukkende i det første halve års tid, inden indsatsen begyndte at ebbe ud, at det blev forsøgt at bruge polske tolke. Derefter blev det hurtigt sådan, at hvis ingen kunne tale engelsk, så blev forsøget på kommunikation droppet, for så førte det alligevel ingen vegne.

Det blev oplevet, at der var for store sprog- og kulturforskelle til, at det kunne lykkes.

På baggrund af ovenstående er Bam-bus ikke længere opsøgende ift. udenlands arbejdskraft, men hvis virksomhederne selv bringer emnet på banen, er konsulenterne klar til at hjælpe og rådgive.

Ud over de i handleplanen planlagte aktiviteter har Bam-bus forsøgt at holde nogle netværksmøder og oplæg i IDA sammen med andre eksterne aktører, bl.a. rådgivningsvirksomheder.

Konklusion:

Begge indsatsen inden for dette tema er igangsat.

I forhold til indsats 4.C.1 var det planen at lave en vejledning som en form for samlepakke, hvor elementerne i vejledningen hang sammen. Der blev dog i stedet lavet nogle mere enkeltstående værktøjer, som ikke helt hænger sammen som påtænkt, men som dog kan bruges efter hensigten, nemlig til instruktion af udenlandsk arbejdskraft.

Indsats 4.C.2 er gennemført, men ikke fastholdt pga. for store udfordringer. I og med at indsatsen ikke er fastholdt, mener evaluator, at det kan være sværere at få udbredt de materialer, der er udviklet i forbindelse med indsats 4.C.1 og dermed også sværere at nå ud til dem, hvor der er udfordringer og et behov.

3.3 Små virksomheder

Dette tema omfatter følgende indsatser:

Nr.	Initiativ
4.D.1	BAR Bygge og Anlæg's informationsmøder for små virksomheder
4.D.2	BAR Bygge og Anlæg målretter tjeklister i forebyggelsespakkerne til brug på el- og malerområdet
4.D.3	Organisationerne medvirker til at udbrede kendskabet til forebyggelsespakkerne
4.D.4	AT markedsfører forebyggelsespakkerne om ulykker ved tilsyn
4.D.5	BAR Bygge og Anlæg går i dialog med leverandører og grossister om at formidle flyers
4.D.6	På delbrancheniveau tilvejebringes viden om motivation til at bruge forebyggelsespakker

Indsats 4.D.1

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg gennemføre informationsmøder rettet mod små virksomheder, så ledelse og ansatte kunne lære om sikkerhed sammen med ligesindede. BAR Bygge og Anlæg skulle gennemføre 8-10 møder i forskellige landsdele. Møderne skulle omfatte:

- Oplæg fra Arbejdstilsynet
- Demonstration af sikkerhedsudstyr
- Dialog og rollespil om den årlige drøftelse
- Erfaringer fra en virksomhed, som har gennemført en forebyggelsespakke eller andet godt sikkerhedsarbejde

Derudover skulle BAR Bygge og Anlæg målrette information på hjemmesiden mod små virksomheder.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført efter planen. Der er dog i alt afholdt 14 møder og ikke kun de planlagte 8-10 møder.

Ifølge de indsamlede data har det ikke været muligt at få fat på de ønskede virksomheder. Der er ca. 14.000 små virksomheder, og de fik kun fat i ca. 300 af disse. De virksomheder, der ikke vil og kan deltage har de ikke fået kontakt til.

Indsats 4.D.2

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg målrette tjeklister i forebyggelsespakkerne til brug på el- og malerområdet.

En lille skriftlig startpakke om ulykkesforebyggelse i små virksomheder (også relevant for el- og malerfaget) blev uddelt på møderne for små virksomheder og er blevet gjort tilgængelige på BAR Bygge og Anlæg s hjemmeside.

Indsats 4.D.3

Ifølge handleplanen skulle organisationerne medvirke til at udbrede kendskabet til forebyggelsespakkerne om ulykker samt de tilknyttede værktøjer.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført. Alle organisationerne har sat information om forebyggelsespakkerne på deres hjemmesider og brugt alle mulige anledninger til at tale om det.

Indsats 4.D.4

Ifølge handleplanen skulle Arbejdstilsynet markedsføre forebyggelsespakkerne i forbindelse med tilsyn i byggeriet.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført.

Indsats 4.D.5

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg gå i dialog med leverandører og grossister med henblik på at formidle flyers til små virksomheder med fakta om ulykker og forebyggelse.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført. BAR Bygge og Anlæg har udarbejdet en flyer, som er udsendt til mere end 50 grossister og til over 100 forretninger. De har endvidere besøgt flere leverandører og grossister.

Indsats 4.D.6

Ifølge handleplanen skulle Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse udbyde en række forskellige forebyggelsespakker, herunder en som specifikt målretter sig mod forebyggelse af ulykker i små virksomheder med 1-4 ansatte.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført. Forebyggelsespakkerne er blevet italesat på de fleste af de møder, der er blevet afholdt i handleplansregi.

Konklusion:

Alle indsatser vedrørende små virksomheder er gennemført og gennemført efter planen. Dog er der en lille, mindre afvigelse (ubetydelig) i indsats 4.D.1, idet der er afholdt 4-6 møder mere end planlagt.

3.4 Bygherrer, rådgivere og projekterende

Dette tema omfatter følgende indsatser:

Nr.	Initiativ
5.A.2	Det fælles værdigrundlag for byggeriets aktører fra 2005 ajourføres og formidles
5.A.4	BH-foreningen, FRI og Danske Ark sammen med BAR Bygge og Anlæg og Bam-bus afholder informationsmøder om bygherrers og rådgiveres arbejdsmiljøindsats
5.B.1	BH-foreningen reviderer "Anbefalinger om bygherrens ansvar for koordinering af arbejdsmiljø i byggeprojekter"
5.B.2	Danske Ark og FRI reviderer "Ydelsesbeskrivelse for arbejdsmiljøkoordinering" samt vejledning hertil
5.B.3	Hotline for rådgivere på forsøgsbasis. BAR Bygge og Anlæg i samarbejde med Danske Ark og FRI
5.C.2	BAR Bygge og Anlæg, BH-foreningen, FRI og Danske Ark, værktøjer og standarder til styring af projekterings- og udførelsesfasen
5.D.1	BAR Bygge og Anlæg og BH-foreningen afklarer mulighed for at formidle folder sammen med byggetilladelsen
5.D.2	BAR Bygge og Anlæg i dialog med aktører om formidling af folderen

Indsats 5.A.2

Ifølge handleplanen skulle indsats 5.A.2 igangsættes ultimo 2013, men blev først igangsat primo 2015, hvor BAR Bygge og Anlæg påbegyndte arbejdet med ajourføringen af det fælles værdigrundlag.

Det var BAR Bygge og Anlæg, FRI, Danske Ark og bygherreforeningen, der ifølge handleplanen var ansvarlige for indsatsen, og ifølge informanterne har alle de ansvarlige organisationer bidraget til opdateringen af det fælles værdigrundlag. Desuden er Dansk EI-Forbund kommet med kommentarer og input til værdigrundlaget, og Tekniq har også været lidt involveret.

Til at begynde med var det planen, at der skulle laves en konferencen, hvor det ajourførte værdigrundlag skulle formidles, men arbejdet med at ajourføre værdigrundlaget trak ud. Grunden til dette var, ifølge informanterne, at der var en stor udfordring med at opnå politisk enighed, hvilket skyldtes, at så mange skulle blive enige.

Konferencen blev dog opgivet, fordi arbejdet blev forsinket, og i stedet blev det besluttet at lave en debatevent til Folkemødet på Bornholm i 2016, hvor det skulle præsenteres og formidles. Organisationerne vurderede, at folkemødet var en god anledning til at kommunikere værdigrundlaget politisk og en god anledning til at vise, at BAR Bygge og Anlæg, FRI, Danske Ark og Bygherreforeningen står sammen. Eventen vedrørende værdigrundlaget bestod i, at direktørerne fra de involverede organisationer underskrev værdigrundlaget. Ifølge informanterne markerede dette endvidere afslutningen på indsatsen.

Indsats 5.A.4

Ifølge handleplanen skulle Bygherreforeningen, FRI og Danske Ark sammen med BAR Bygge og Anlæg og Bam-bus afholde informations- og netværksmøder med henblik på at styrke opgaveløsningen for bygherrer og rådgiveres arbejdsmiljøindsats.

Planen var, at informations- og netværksmøderne skulle gennemføres i 2014, og ifølge informanterne blev indsatsen sat i gang som planlagt, idet der i 2014 og 2015 blev afholdt en række informations- og netværksmøder om bygherrer og rådgiveres arbejdsmiljøindsats.

Af informations- og netværksmøder er der blevet afholdt følgende:

- Fem møder med Danmarks Almene Boliger.
- Fire møder om projekteringslederens arbejdsmiljøopgaver og samarbejdet med arbejdsmiljøkoordinator i Projekteringsfasen.
- Fem møder om lean construction og arbejdsmiljø.
- En workshop på AK konferencen 2014.
- Fem workshops om arbejdsmiljøerfaringer.
- En workshop på AK konferencen 2015.
- Tre møder om renovering.
- Der er oprettet et netværk for bygherrer, som mødes otte gange årligt i hhv. Jylland og på Sjælland (deltagere er foruden bygherrer også rådgivere, arbejdsmiljøkoordinatorer og entreprenører).

Informanterne fra FRI og Danske Ark oplyste, at FRI og Danske Ark ikke har været involveret i alle aktiviteter under denne indsats, men at de har været med til at afholde et gå-hjem-møde om bygherrers og rådgiveres arbejdsmiljøindsats. Målgruppen for mødet var ansatte i Fri og Danske Arks medlemsvirksomheder. Der deltog ca. 50-60 personer på mødet. Blandt deltagerne var også andre personer end målgruppen, nemlig personer fra Bygherreforeningen og Dansk Byggeri.

Ifølge handleplanen skulle der ift. til indsats 5.A.4 endvidere etableres en dialog med centrale organisationer for at holde informationsmøder for deres medlemmer. Ifølge informanterne er der etableret dialog med nogle centrale organisationer, herunder KL, Danmarks Almene Boliger og Dansk Byggeri (Region Midtjylland).

Ifølge handleplanen var det desuden meningen, at der skulle afholdes en konference for offentligt finansierede flergangsbygherrer med deltagelse af beslutningstagere, f.eks. borgmestre, byrådsmedlemmer og tekniske chefer. Denne aktivitet blev efter råd fra KL ikke igangsat. KL mente, at de ansvarlige ikke ville komme, og ifølge informanterne blev der "skudt lidt over målet" med denne aktivitet, da handleplanen blev lagt. I stedet for denne aktivitet indledte BAR Bygge og Anlæg en dialog med Kommunalteknisk Chefforening, hvor medlemmerne var enige i, at der var behov for materialer. Resultatet blev, at BAR Bygge og Anlæg igangsatte en kampagne for kommuner i efteråret 2015. Kampagnen bestod af et tilbud om et to-timers møde om bygherreansvaret for arbejdsmiljø. Der var fokus på bygge-, anlægs- og driftsopgaver samt på erfaringsudveksling mellem kommunerne. Det blev forsøgt at samle tre til fire kommuner på hvert møde. Deltagere var projektledere (bygherrerepræsentanter) og lokale forsyningsselskaber. Der blev afholdt seks møder, og i alt 16 kommuner har

deltaget. På hvert møde har der været 6-30 deltagere. Kampagnen fortsætter i Videntjenesten om Arbejds miljø for bygherrer og rådgivere med en målsætning om at komme i kontakt med 80 % af kommunerne.

Indsats 5.A.4 er en af de indsats, hvor der var stor handlefrihed ift. hvad der kunne sættes i gang ift. de enkelte aktiviteter.

Med hensyn til informations- og netværksmøder har de ansvarlige for aktiviteten taget initiativ til en række forskellige typer af informations- og netværksmøder afhængigt af, hvad de på daværende tidspunkt oplevede, der kunne være efterspørgsel efter hos målgruppen.

Ift. etablering af dialog med centrale organisationer ser det på baggrund af de indsamlede data ikke ud som om, at der er etableret en dialog med ret mange centrale organisationer for at ramme de enkelte organisationers medlemmer. Dette ses bl.a. ud fra beskrivelsen af deltagere ved de afholdte informations- og netværksmøder, idet deltagerne for de fleste møders vedkommende beskrives som bygherrer, rådgivere, entreprenører og arbejdsmiljøkoordinatorer. Således mangler de mere fagspecifikke organisationer fra delbrancherne i bygge- og anlægsbranchen.

Med hensyn til den, under indsatsen, planlagte konference for kommunale beslutningstagere valgte de ansvarlige for aktiviteten at lytte til erfaringerne fra KL, som havde stort kendskab til målgruppen. KL mente nemlig ikke, at de kommunale beslutningstagere som borgmestre, byrådsmedlemmer og tekniske direktører ville deltage i en sådan konference. I stedet blev en anden aktivitet med samme formål sat i gang et sted, hvor der var et oplevet behov herfor. Denne aktivitet udtænkte de ansvarlige i samråd med en anden aktør i kommunerne, nemlig Kommunalteknisk Chefforening. Umiddelbart giver det god mening, at de ansvarlige har henvendt sig til målgruppen og afdækket behovet, så man ikke bare handler blindt efter handleplanen.

Ifølge de indsamlede data har Bam-bus udelukkende været med på sidelinjen som oplægsholdere og paneldeltagere på forskellige aktiviteter under denne indsats, men har ikke som konsulenttjeneste været involveret.

Indsats 5.B.1

Ifølge handleplanen skulle Bygherreforeningen revidere dokumentet "Anbefalinger om bygherrens ansvar for koordinering af arbejdsmiljø i byggeprojekter".

Ifølge de indsamlede data er dette blevet gjort som planlagt.

Bygherreforeningen afholder ofte åbne arrangementer, og udover at revidere dokumentet valgte Bygherreforeningen desuden at lancere det opdaterede dokument på et af disse åbne arrangementer under temaet 'Bygherrens ansvar for koordinering af arbejdsmiljø'.

Indsats 5.B.2

Ifølge handleplanen skulle Danske Ark og FRI med denne indsats revidere "Ydelsesbeskrivelse for arbejdsmiljøkoordinering" og udarbejde en vejledning hertil.

Ifølge de indsamlede data er ydelsesbeskrivelsen blevet revideret som planlagt, men vejledningen til ydelsesbeskrivelsen er ikke blevet udarbejdet. På baggrund af de indsamlede data

ses der forskellige begrundelser herfor. En begrundelse er, at det blev anset for unødvendigt at udarbejde en vejledning, hvorfor det blev fravalgt. En anden begrundelse er, at vejledningen ikke er blevet udarbejdet, idet Danske Ark og FRI ikke kunne blive enige om indholdet i vejledningen, herunder især ift. anførelse af hvem, der skal gøre hvad og hvem, der skal betale for hvad.

Udover det planlagte har FRI og Danske Ark sendt den reviderede ydelsesbeskrivelse ud til samtlige medlemsvirksomheder og gjort den tilgængelig via deres hjemmesider.

Ydelsesbeskrivelsen revideres løbende.

Indsats 5.B.3

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg, Danske Ark og FRI etablere en hotline for rådgivere på forsøgsbasis. Hotlinen omfattede bl.a. et tilbud om et kort vejledningsforløb.

Indsatsen blev igangsat som planlagt.

Hotlinen blev lanceret via pressemeddelelser, som blev bragt i flere store dagblade.

Hotlinen fik ikke så mange henvendelser som forventet, og Danske Ark og FRI har derfor gjort meget for at reklamere for hotlinen via nyhedsbreve og hjemmesider.

Dele af indsatsen føres videre i Videntjenesten om Arbejdsmiljø for bygherrer og rådgivere, som er en direkte videreførelse af hotlinen. Det er Bam-bus, Danske Ark, FRI og Bygherreforeningen, der er blevet enige om at etablere Videntjenesten.

Indsats 5.C.2

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg, Bygherreforeningen, Danske Ark og FRI udvikle materialer til styring af og opfølgning på arbejdsmiljøprocesser i projekterings- og udførelsesfasen. Materialerne skulle omfatte:

- Materiale om bygherrens arbejdsmiljøpolitik med mulige krav til rådgivere og entreprenører ved udbud.
- Materiale som gør det lettere for rådgivere under projekteringen at sikre, at reglerne i arbejdsmiljøloven kan sikres.
- Arbejdsmiljøøkonomisk vurdering af byggeprojekter mhp. vejledning til bygherrer, rådgivere og udførende entreprenører.

Interviewpersonerne fra Danske Ark og FRI havde kendskab til de to første bullets ovenfor. Ift. disse to bullets er der udarbejdet en log af DTU og afholdt tre orienteringsmøder herom. Der er lavet en branchevejledning om projekterende og rådgiveres pligter, som er fulgt op med fem informationsmøder. Der er lavet case-beskrivelser, der ligger på Byggeweb, og så er der som nævnt lavet en ydelsesbeskrivelse for arbejdsmiljøkoordinering (jf. Indsats 5.B.2) og en revision af "Anbefalinger om bygherrens ansvar for koordinering af arbejdsmiljø i byggeprojekter" (jf. Indsats 5.B.1).

Endvidere er der blevet givet støtte til et Arbejdsmiljøforskningsfondsprojekt om arbejdsmiljøøkonomi i et bygherreperspektiv.

Indsats 5.D.1

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlægs folder "Håndværkernes sikkerhed er også dit ansvar – parcelhusejere" forsøges formidlet sammen med byggetilladelsen. BAR Bygge og Anlæg og Bygherreforeningen skulle kontakte KL for at afklare muligheden for at igangsætte et pilotprojekt om udlevering af folderen i forbindelse med udstedelse af byggetilladelser.

Der er ikke igangsat et pilotprojekt. Man har valgt at lægge folderen ind på Byg og Miljø, som er det digitale selvbetjeningssystem, som parcelhusejere skal anvende ved ansøgning om byggetilladelse. Folderen er lagt under introduktionen på hjemmesiden. Men folderen bliver ikke udleveret sammen med udstedelsen af byggetilladelser.

Under denne indsats er der endvidere gennemført en aktivitet, som ikke var planlagt på forhånd. Det drejer sig om, at Dansk Byggeri har udgivet en vejledning til entreprenører om forholdet til bygherrer og rådgivere, som formidler bygherreansvaret for entreprenøren.

Indsats 5.D.2

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg gå i dialog med Bolius, Danske Boligarkitekter og Foreningen for Parcelhusejere mhp. at udbrede kendskabet til folderen "Håndværkernes sikkerhed er også dit ansvar – parcelhusejere".

Det er lykkedes at formidle folderen på Bolius' hjemmeside. Bolius har endvidere indvilliget i at formidle anden arbejdsmiljøviden via deres hjemmeside. Det er derimod ikke lykkedes at få Danske Boligarkitekter og Foreningen for Parcelhusejere til at formidle folderen eller anden relevant arbejdsmiljøviden.

Konklusion

Alle otte indsats under dette tema er igangsat.

Indsats 5.A.2 er igangsat og gennemført som planlagt.

Indsats 5.A.4 er en af de indsats, hvor der var stor handlefrihed ift. hvad der kunne sættes i gang ift. de enkelte aktiviteter. I forhold til den ene aktivitet blev det på foranledning af erfaringer fra KL valgt at ændre ved aktiviteten ved at ændre på målgruppen for aktiviteten. Men ellers blev aktiviteten gennemført som planlagt.

Ift. indsats 5.B.1 er den planlagte aktivitet blevet gennemført efter planen. Endvidere er der udover det planlagte, gjort noget ekstra for at formidle det dokument, der skulle revideres.

Ift. indsats 5.B.2 er en af de to planlagte aktiviteter blevet gennemført. Man har revideret ydelsesbeskrivelsen for arbejdsmiljøkoordinering, men man har ikke som planlagt udarbejdet en vejledning til brug af ydelsesbeskrivelsen. Der er desuden blevet gennemført en ikke planlagt aktivitet bestående af bred formidling af ydelsesbeskrivelsen.

Ift. indsats 5.D.1 er der gjort noget andet end planlagt i handleplanen, idet folderen til parcelhusejerne om deres ansvar ift. håndværkernes sikkerhed er formidlet på en anden måde via et andet medie end planlagt. Ud over den planlagte aktivitet er der desuden udarbejdet en folder til entreprenører, som formidler bygherreansvaret.

Ift. indsats 5.D.2 er det delvist lykkedes at gennemføre aktiviteten. Det er kun delvist, fordi det ikke er lykkedes at få formidlet folderen om parcelhusejernes ansvar ift. håndværkernes sikkerhed via alle de ønskede/planlagte instanser.

3.5 Samarbejde (AMO)

Dette tema omfatter følgende indsætter:

Nr.	Initiativ
4.E.1	Organisationerne informerer om AMO-regler og udvikling af samarbejdet om sikkerhed
4.E.3	BAR Bygge og Anlæg afdækker branchernes behov for supplerende uddannelse vedr. reduktion af ulykker
4.F.1	Viden om alvorlige ulykker indarbejdes i ATs tilsyn og kommunikation

Indsats 4.E.1

Ifølge handleplanen skulle organisationerne gennemføre en informationsindsats om gældende AMO-regler og skulle vejlede om, hvordan samarbejdet om sikkerhed udvikles i byggevirksomheder. Organisationerne skulle endvidere arbejde på at få valgt en arbejdsmiljørepræsentant de steder, hvor det er et krav.

Informationsindsatsen er bl.a. blevet gennemført via BAR Bygge og Anlæg på dialogmøder med ca. 300 små virksomheder (lille deltagelse) hidhørende en anden af handleplanens indsætter (jf. indsats 4.D.1).

Endvidere blev BAR Bygge og Anlægs information og vejledning om samarbejde og AMO revitaliseret med udgangspunkt i eksisterende materialer om den årlige drøftelse, kompetenceplaner, supplerende uddannelser og APV.

BAR Bygge og Anlæg, Bam-bus og organisationerne har desuden informeret om sikkerhedsarbejdet og AMO-reglerne, og så blev indsatsen knyttet sammen med nogle af handleplanens andre brancherrettede indsætter, hvor der også var fokus på AMO.

Hos Danske Malermestre er der gennemført informationsmøder om forebyggelsespakkerne og om AMO-regler, og der er lagt information om forebyggelsespakkerne og tilknyttede værktøjer på deres hjemmeside.

Hos Dansk El-forbund og Tekniq er der blevet informeret om gældende AMO-regler og valg af AMR, når der har været medlemsmøder, regionskonferencer, kursus for nyvalgte og erfarne AMR, og der er blevet informeret i fagblade.

Der er ikke i forbindelse med denne indsats gjort noget for at få valgt en arbejdsmiljørepræsentant.

Indsats 4.E.3

Ifølge handleplanen skulle BAR Bygge og Anlæg afdække, hvilke kurser brancherne efterspørger som supplerende uddannelse. Desuden skulle BAR Bygge og Anlæg udvikle en model for udbud af supplerende uddannelser, der understøtter arbejdet med at reducere ulykker.

På baggrund af de indsamlede data ser det ikke ud som om, at BAR Bygge og Anlæg har afdækket hvilke kurser, brancherne efterspørger som supplerende uddannelser. Men de har i samarbejde med Københavns Tekniske Skole udviklet en model for udbud af et- og todages supplerende uddannelser.

Af de indsamlede data fremgår det, at BAR Bygge og Anlæg desuden har udbudt supplerende uddannelser i 2013 (har det så noget med Knæk Kurven at gøre) og 2016. Dette er en aktivitet gennemført udover handleplanen. På disse uddannelser har kursisterne vurderet, at den bedste metode ift. supplerende uddannelser er dialogbaserede kurser på to dage, hvor den ene dag handler om processen, og den anden dag handler om det materielle.

Indsats 4.F.1

Arbejdstilsynet har i forbindelse med handleplansarbejdet tilvejebragt detaljeret viden om de alvorlige ulykker, der sker i bygge- og anlægsbranchen. Ifølge handleplanen skulle Arbejdstilsynet indarbejde denne viden om alvorlige ulykker i deres tilsyn og kommunikation samt formidle den til de tilsynsførende på bygge- og anlægsområdet på et landsdækkende møde i tilsynsgruppen.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen igangsat som planlagt.

Det er især i forbindelse med de risikobaserede tilsyn, vidensgrundlaget inddrages.

Vidensgrundlaget har endvidere været med til at gøre de tilsynsførende mere skarpe på de forhold, som man ikke må gå forbi og på at vurdere de arbejdspladser, hvor de tilsynsførende ikke ser arbejdet bliver udført.

I første kvartal 2014 blev der holdt oplæg om emnet på et landsdækkende tilsynsgruppemøde for Arbejdstilsynets Landskoordinerende Tilsynsgruppe 1, hvor initiativet blev drøftet. I denne gruppe sidder bl.a. tre tilsynschefer og deres koordinører. Efterfølgende har de tre tilsynschefer undervist de tilsynsførende i indsatsens indhold i de tre tilsynscentre, hvor tilsyn med bygge- og anlægsbranchen er forankret. Og indsatsen og fremdriften er blevet drøftet flere gange.

Der er ikke igangsat andre aktiviteter end de planlagte.

Indsatsen er afsluttet ift. handleplanen, men føres videre og er vokset over i initiativ 7 i det seneste politiske arbejdsmiljøforlig om en styrket arbejdsmiljøindsats.

Initiativ 7 går ud på, at Arbejdstilsynet og branchearbejdsmiljørådene skal koordinere deres indsats. Arbejdstilsynet skal inden for rammerne af det risikobaserede tilsyn hvert år fastlægge nogle fokusområder inden for relevante brancher, hvor der er et særligt potentiale og behov ift. arbejdsmiljøet. Fokusområderne fastlægges i samarbejde med branchearbejdsmil-

jørådene, som kan komme med input ift. problemstillinger i de enkelte brancher. Når Arbejdstilsynet har fastlagt fokusområderne, præsenteres de for branchearbejdsmiljørådene, så disse kan målrette deres aktiviteter, så de bedre understøtter Arbejdstilsynets risikobaserede tilsyn.

Konklusion:

Alle indsatser inden for dette tema er igangsat.

I forhold til indsats 4.E.1 er den ene af de to planlagte aktiviteter dog ikke igangsat og gennemført. Det drejer sig om indsatsen ift. valg af arbejdsmiljørepræsentant de steder, hvor der er krav om det.

I forhold til indsats 4.E.2 er det også udelukkende den ene af to aktiviteter, der er gennemført, idet man mangler at afdække branchernes efterspørgsel af supplerende uddannelser.

Ud over ovenstående afvigelser ift. det planlagte, er initiativet gennemført som planlagt.

3.6 Lærlingeprojektet

Nr.	Initiativ
4.A	Indsats for lærlinge

Ifølge handleplanen skulle der i perioden 2013 til 2015 gennemføres en indsats rettet mod hhv. erhvervsskoler, der tilbyder bygge- og anlægsuddannelser, organisationernes lokale uddannelsesudvalg samt praktikvirksomheder.

Der blev derfor gennemført et projekt i BAR Bygge og Anlægs regi. Projektet blev drevet af to konsulenter ansat hos BAR Bygge og Anlæg.

Ifølge planen skulle projektet omfatte følgende:

- De to konsulenter skulle først afholde lokale workshops mhp.:
  - At kortlægge de enkelte aktørgruppers behov mhp. at skabe bedre grundlag for ulykkesforebyggelse.
  - At udvikle og diskutere relevante procedurer, værktøjer og materialer
  - At skabe grundlag for et bedre netværk mellem aktørerne mhp. et fremtidigt samarbejde.
  - At skabe gode omgangsformer, så man passer på hinanden (både lærlinge, svende og mestre).

Dernæst skulle der formuleres to udviklingsforløb, som skulle bygge på output fra de afholdte lokale workshops:

- Det ene udviklingsforløb skulle målrettes faglærere på erhvervsskoler, lærlinge, praktikvirksomheder og organisationernes lokale uddannelsesudvalg. Der skulle bl.a. være fokus på skolernes undervisning, herunder integrering af sikkerhed i både værkstedsarbejdet, undervisningsmaterialer og undervisningsplaner.
- Det andet udviklingsforløb skulle være målrettet de godkendte praktiksteder og skulle have fokus på bl.a. modtagekultur.

Ifølge de indsamlede data blev indsatsen gennemført på følgende måde:

- Der blev afholdt informationsmøder på alle erhvervsskoler om projektet og om mulighederne i projektet. På baggrund heraf ønskede de fleste skoler at gennemføre en indsats i større eller mindre omfang.
- De lokale uddannelsesudvalg blev orienteret om projektet, og de fik alle tilbudt besøg af konsulenterne om en drøftelse af projektet.
- Der blev afholdt nogle få netværksmøder, færre end forventet. Et af formålene med møderne var at skabe mere samarbejde mellem skoler og praktikvirksomheder. Samarbejdet mellem skoler og praktikvirksomheder havde dog ikke en form, der gjorde det muligt at afholde netværksmøderne i det omfang, som projektet lagde op til.
- Der blev lavet opsøgende arbejde på erhvervsskolerne. Der blev bl.a. afholdt workshops mhp. at implementere arbejdsmiljø og sikkerhed i den faglige undervisning.
- Der blev skabt kontakt til nogle få praktikvirksomheder, og der er blevet afholdt nogle møder med lokale mesterforeninger om lærlinge og ulykker.

I forbindelse med gennemførelsen af indsatsen blev der udarbejdet forskellige undervisningsmaterialer, som bl.a. kan bruges i forbindelse med både værksteds- og klasseundervisning, herunder:

- En APV-model
- En AMR-model
- En risikovurdering inden for forskellige fag
- En dagsorden for ugentlige arbejdsmiljødrøftelser
- En metode til sikkerhedsrundring

I forbindelse med gennemførelse af projektet blev der endvidere igangsat en formidlingskampagne på skolerne. Kampagnen havde til formål at øge kendskabet til ovenstående undervisningsmateriale. Kampagnematerialet blev formidlet via nyhedsbreve og via konsulenterne.

Konklusion:

De planlagte aktiviteter er gennemført, dog med en begrænset indsats ift. de lokale uddannelsesudvalg og praktikvirksomhederne, fordi de var svære at nå.

Organisationerne bag handleplanen har besluttet at videreføre projektet i yderligere to år udover det planlagte i regi af Bam-bus i samarbejde med 3F, Pension Danmark og Dansk Byggeri.

3.7 Elbranchen

Dette tema omfatter følgende indsætter:

Nr.	Initiativ
6.A.1	Kampagne om valg af arbejdsmiljørepræsentant
6.A.2	Tekniq og Dansk El-forbund udarbejder håndbog

Indsats 6.A.1

Ifølge handleplanen skulle der iværksættes en kampagne om valg af arbejdsmiljørepræsentant i virksomheder med ti eller flere ansatte.

Indsatsen er ifølge informanterne ikke igangsat som planlagt, fordi der har været andre arbejdsmiljøindsætter i gang.

Forberedelserne til indsatsen har dog været i gang siden 2013, og der er enighed om konceptet. Informanterne oplyste, at indsatsen forventes igangsat og gennemført i løbet af 2016.

Indsats 6.A.2

Ifølge handleplanen skal Dansk El-forbund udarbejde en branchespecifik håndbog, hvor der er fokus på: Fald fra højden, Færden og bæring af materialer, Løft og træk under stor kraftanvendelse, samt El-arbejde udføres uden spænding, om nødvendigt som L-AUS-arbejde.

Ifølge informanterne er indsatsen igangsat. Ud fra handleplanen skulle Håndbogen være udkommet i april 2014, men blev forsinket og udkom lidt senere, i starten af 2015.

Håndbogen er blevet udsendt til samtlige af Dansk El-forbunds medlemmer og Bam-bus har modtaget 200 eksemplarer til distribution ved deres besøg.

Håndbogen kan fortsat rekvireres.

I handleplanen stod der, at Håndbogen skulle udarbejdes med udgangspunkt i allerede eksisterende vejledninger, men Tekniq og Dansk El-forbund lavede desuden en fokusgruppetag med ansatte i små virksomheder, som blev brugt som forberedelse til og grundlag for håndbogen. Grunden til, at de valgte at afholde denne fokusgruppetag var, at mange ulykker sker i de små virksomheder, og man ønskede at vide, hvor og hvordan ansatte i de små virksomheder finder viden om arbejdsmiljø.

Udbredelsen af håndbogen skulle foregå via forskellige medier bl.a. via organisationernes hjemmesider og blade, hvilket også er sket.

Ifølge handleplanen ville man overveje at lave en version til smartphones. Det er uvist, om det er overvejet, men man har ikke lavet en smartphoneversion.

Endvidere skulle man ifølge handleplanen gennemføre en landsdækkende møderække, hvor organisationerne kunne præsentere materialet. Dette er ikke blevet gjort.

Konklusion:

Det er udelukkende den ene af de to indsatsen inden for dette tema, der er igangsat. Der er dog planer om, at også indsats 6.A.1 skal gennemføres.

I forbindelse med indsats 6.A.2, som er igangsat, er håndbogen blevet udarbejdet og udbreddt. Udbredelsen omfatter dog ikke den i handleplanen planlagte landsdækkende møderække.

3.8 VVS-branchen

Dette tema omfatter følgende indsats:

Nr.	Initiativ
6.B.1	Ekstern konsulentbistand på arbejdsprocesbeskrivelser på ti VVS-virksomheder
6.B.2	Møderække på tekniske skoler for VVS-lærlinge og undervisere om arbejdsmiljø
6.B.3	Udstilling af gode tekniske hjælpemidler arrangeres ifm. møder for VVS-lærlinge
6.B.4	Kampagne for valg af arbejdsmiljørepræsentanter i VVS-virksomheder med flere end 10 ansatte

Indsats 6.B.1

Ifølge handleplanen skulle der udarbejdes nogle arbejdsprocesbeskrivelser på ti VVS-virksomheder med hjælp fra en ekstern konsulent. Arbejdsprocesbeskrivelserne skulle dække hovedparten af virksomhedernes arbejdsområder.

Der blev udarbejdet arbejdsprocesbeskrivelser for syv virksomheder. Beskrivelserne er i første omgang blevet udarbejdet til den enkelte virksomhed, men det er planen, at der skal oparbejdes en database, så alle virksomheder med tiden får mulighed for at downloade beskrivelserne og tilrette dem til virksomhedens opgaver og dermed bruge dem aktivt.

Indsats 6.B.2

Ifølge handleplanen skulle organisationerne igangsætte en møderække på de tekniske skoler for VVS-lærlinge og undervisere, hvor der skulle sættes fokus på arbejdsmiljø ift. den faglige uddannelse.

I forhold til denne indsats henviser de indsamlede data til den generelle indsats overfor lærlinge, hvor der er gennemført møder på 11 erhvervsskoler med VVS-uddannelse.

Det virker ikke som om, at der er gjort noget specifikt ift. VVS-lærlinge og undervisere i forbindelse med denne indsats ud over det, der er gjort ift. lærlingeindsatsen.

Indsats 6.B.3

Ifølge handleplanen skulle der i forbindelse med indsats 6.B.2 afholdes en udstilling med gode tekniske hjælpemidler, hvor også virksomheder i lokalområdet ville blive inviteret.

Ifølge de indsamlede data er indsatsen gennemført efter planen, men udstillingen var ikke en succes. Det var organisationerne, de tekniske skoler og lærlinge, der deltog i udstillingen. Det lokale erhvervsliv deltog ikke.

Indsats 6.B.4

Ifølge handleplanen skulle organisationerne igangsætte en kampagne for valg af arbejdsmiljørepræsentanter i VVS-virksomheder med mere end 10 ansatte.

Indsatsen er blevet gennemført og afsluttet. Indsatsen blev gennemført ved, at der er blevet bragt information om valg af arbejdsmiljørepræsentant i Blik & Rørs fagblad og i Tekniqs fagblad. Desuden er der blevet informeret om valg af arbejdsmiljørepræsentant i forbindelse med byggepladsbesøg i VVS-branchen.

Konklusion:

Tre af de fire indsatser i forbindelse med dette tema er igangsat, og to af de tre igangsatte indsatser er gennemført som planlagt.

Det er indsats 6.B.2, der ikke er igangsat, men gennemførelsen og ideen med indsatsen er ifølge de indsamlede data gennemført via lærlingeindsatsen (jf. indsats 4.A).

Ift. indsats 6.B.1 er den sidste del af aktiviteten ikke gennemført, idet arbejdsprocesbeskrivelserne vedr. arbejdsmiljøet i VVS-branchen ikke er gjort generelle endnu.

De resterende to indsatser (indsats 6.B.3 og 6.B.4) er igangsat og gennemført som planlagt.

3.9 Malerbranchen

Dette tema omfatter følgende indsatser:

Nr.	Initiativ
6.C.2	Organisationerne kontakter malervirksomheder, hvor der ikke efter reglerne er valgt AMR
6.C.3	Arbejdsmiljøhuset udarbejder og formidler materiale til branchen om konkrete rådgivningsområder, samt til virksomheder uden AMO
6.C.4	Organisationerne kommunikerer til malerbranchen om positive effekter ved at integrere arbejdsmiljø i flere arbejdsprocesser

Indsats 6.C.2

Ifølge handleplanen skulle organisationerne tage kontakt til de virksomheder, hvor der ikke var valgt arbejdsmiljørepræsentant og hjælpe dem med at få valgt en arbejdsmiljørepræsentant.

Der blev oprettet kontakt via en personlig telefonopringning og givet støtte til de virksomheder, der ikke havde en arbejdsmiljørepræsentant. Flere af disse virksomheder har nu valgt en arbejdsmiljørepræsentant.

Ifølge informanterne blev telefonopkaldene modtaget godt, og de fleste af dem, der blev kontaktet, var meget interesserede.

Indsatsen er afsluttet, men informanterne oplyste, at de vil gentage indsatsen i 2016 i skriftlig form, fordi det var en succes.

Indsats 6.C.3

Ifølge handleplanen skulle arbejdsmiljørådgivere fra Arbejdsmiljøhuset:

- Udarbejde og formidle materiale til branchen om konkrete rådgivningsområder samt materiale målrettet virksomheder uden forpligtende AMO.
- Understøtte det forebyggende arbejdsmiljøarbejde samt medvirke aktivt til, at der etableres velfungerende AMO i alle virksomheder, hvor det påkræves.
- Arbejde for, at virksomheder med eller uden AMO tilegner sig den nødvendige viden om arbejdsmiljø.

På baggrund af de indsamlede data er det udelukkende aktiviteten ift. den første bullet ovenfor, der er sat i gang. På dataindsamlingstidspunktet er materialet næsten færdigt og vil blive sendt ud til alle medlemmer med under ti ansatte inden sommerferien 2016. Udsendelsen markerer afslutningen på aktiviteten. Materialet har været forsinket, dels fordi der ikke var tid til at sætte det i gang på det planlagte tidspunkt og dels fordi, materialet skulle være ordentligt gennemarbejdet inden udsendelsen.

Aktiviteterne under de to øvrige bullets ovenfor er ikke igangsat. Informanten mente, at disse aktiviteter har være fejlplaceret ift. indsatsen.

Indsats 6.C.4

Ifølge handleplanen skulle organisationerne mundtligt og skriftligt kommunikere de positive effekter, der er ved at integrere arbejdsmiljø ind i alle arbejdsprocesser, ud til branchen.

Ifølge informanten er det noget, der altid er blevet gjort og vil blive gjort fremover. Kommunikation foregår f.eks. via ugebrevet, hvis det er relevant, eller på organisationernes landsmøder og medlemsmøder.

Målgruppen for indsatsen var malerbranchen, herunder medlemmer samt lokale laug og afdelinger. Desuden har fagforeningerne også nogle gange deltaget i arrangementer, hvor de positive effekter kommunikeres ud.

Konklusion:

Alle tre indsatser indenfor dette tema er igangsat.

I forhold til indsats 6.C.3 er det dog udelukkende to af de tre aktiviteter, der er igangsat. Begrundelse for dette er, at aktiviteterne har føltes malplacerede ift. indsatsen.

I forhold til indsats 6.C.4 er indsatsen i gang, men det opleves af informanterne ikke som om, at den egentlig er blevet sat i gang og er specielt knyttet til handleplanen. Det betragtes mere som om, at indsatsen egentlig er en fortsættelse af det formidlingsarbejde, der altid er foregået.

3.10 Tømrer- og snedkerbranchen

Dette tema omfatter følgende indsætter:

Nr.	Initiativ
6.D.1	Indsats for at yde hjælp til små tømrer- og snedkervirksomheders arbejdsmiljøarbejde
6.D.2	Informationsmøder til medlemsvirksomheder: "Det kan du forvente af din bygherre og rådgiver"
6.D.3	Informationskampagner for tømrer- og snedkervirksomheder

Indsats 6.D.1

Ifølge handleplanen skulle organisationerne gennemføre en indsats for at yde hjælp til små virksomheders arbejdsmiljøarbejde. Indsatsen skulle tage udgangspunkt i forebyggelsespakkerne for ulykker.

Der er gennemført et projekt "Hjælp til små virksomheders arbejdsmiljøarbejde", hvor en proceskonsulent har hjulpet 15 små tømrer- og murervirksomheder med at gennemføre forebyggelsespakkerne om ulykker.

Der er udarbejdet en film i relation til projektet, og som afslutning på projektet blev der holdt et opsamlende seminar med deltagelse af Arbejdstilsynet, Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse, byggeriets parter og Bam-bus samt tre af de medvirkende virksomheder.

Indsats 6.D.2

Ifølge handleplanen skulle Dansk Byggeri afholde en række informationsmøder for medlemsvirksomheder med titlen "Det kan du forvente dig af din bygherre og rådgiver". Endvidere skulle der udarbejdes en pjece om emnet. Møderne og pjecen skulle klæde virksomhederne bedre på ift. viden om, hvilke pligter og ansvar bygherre og rådgiver har i byggesager.

Der er blevet afholdt omkring 15 lokale gå-hjem-møder om bygherrens ansvar ift. arbejdsmiljøloven. På møderne er der sat fokus på, hvad entreprenøren skal forvente af bygherre, og hvilke handlemuligheder entreprenøren har, hvis bygherren ikke har styr på arbejdsmiljøet.

Det fremgår ikke af de indsamlede data, om der er blevet udarbejdet en pjece.

Indsats 6.D.3

Ifølge handleplanen skulle der sættes en informationskampagne i gang med fokus på: Nedstyrtningsfare ved tagarbejde; Brug af arbejdsplatforme; Brug af rundsav; Rod og orden; Sig fra - Sig stop. Kampagnen kunne omfatte film, internetbaserede budskaber, personlige kontakter ol.

I forhold til nedstyrtningsfare har BAR Bygge og Anlæg udarbejdet et faktaark, og der er sat gang i udarbejdelsen af en branchevejledning om brug af faldsikring. Desuden har Træsektionen i Dansk Byggeri lavet en film om brug af faldsikring, og 3F har kørt en indsats vedr. "Korrekte stilladser på rette sted".

BAR Bygge og Anlæg har udarbejdet et faktaark og en film om korrekt opsætning, nedtagning og brug af rullestilladser og bukkestilladser. Formålet med materialerne er at anvisne alternativer til stiger som arbejdsplatform. Materialerne er formidlet via "Under hjelmene" og via organisationernes nyhedsbreve.

Træsektionen og 3F har ift. indsatsen vedr. brug af rundsav udarbejdet en plakat, der viser korrekt brug af rundsave. Plakaten skal være med til at reducere antallet af ulykker, der sker med arbejde med skærende værktøjer. Plakaten er formidlet via Træsektionens nyhedsbreve.

Ift. rod og uorden har 3F og Dansk Byggeri udarbejdet en pjece ("Tænk arbejdsmiljø allerede i udbudsfasen") og en tjekliste til brug for virksomheder, som skal give pris på udbud. Endvidere er der taget initiativ til udarbejdelse af materiale til brug for små virksomheder, når de skal granske et udbud. Der er afholdt informationsmøder herom. Træsektionen har ligeledes sat fokus på rod og uorden på byggepladser ved at udarbejde og omdele en plakat om forebyggelse af rod og uorden på byggepladserne.

Træsektionen har endvidere fået udarbejdet to film, som handler om to virksomheders møde med forebyggelsespakkerne.

Træsektionen har i forbindelse med indsatsen ønsket at vise, at de var med i handleplansarbejdet, og Knæk Kurven har derfor været omtalt i alle udgivelser af Træsektionens nyhedsbrev i 2014 og 2015 samt været et tema i sektionens arbejde.

3F deltog aktivt i informationskampagnen om sikkerhed i tømrer-/snedkerfaget ved at styrke dialogen til 3Fs afdelinger og medlemmer på møder for landsbrancheklubben, kurser mv.

Konklusion:

Alle tre indsats indenfor dette tema er igangsat.

I forhold til indsats 6.D.2 er det dog usikkert om aktiviteten ift. udarbejdelse af pjece er gennemført, men ellers er de øvrige aktiviteter gennemført efter planen.

I forhold til indsats 6.D.3 er alle aktiviteter gennemført. Endvidere har træsektionen støttet op om denne indsats og handleplanen som helhed ved at have fokus herpå i nyhedsbreve og som tema i sektionens arbejde.

3.11 Murerbranchen

Dette tema omfatter følgende indsats:

Nr.	Initiativ
6.E.2	"Sig fra – Sig stop"-kampagnen
6.E.3	Pjece og præsentation for Dansk Byggeris medlemmer omkring udbud og arbejdsmiljøkoordinering under projektering og udførelse
6.E.5	Dansk Byggeri og 3F formidler forebyggelsespakker

Indsats 6.E.2

Ifølge handleplanen skulle "Sig fra – Sig stop"-kampagnen revitaliseres.

Dansk Byggeris Murersektion og 3F har revideret en eksisterende branchevejledning.

De har endvidere haft fokus på murerarbejdet i to numre af arbejdsmiljøbladet "Under hjelmene".

Murersektionen har endvidere holdt gå-hjem-møder med fokus på arbejdsmiljø og det at sige fra og sige stop ift. arbejdsmiljø.

Indsats 6.E.3

Ifølge handleplanen skulle der igangsættes en aktivitet vedr. "Det kan du forvente dig af din bygherre og rådgiver". Der skulle laves en præsentation og en pjece rettet mod Dansk Byggeris medlemmer, især de større entreprenører.

Pjecen "Det kan du forvente dig af din bygherre og rådgiver" er udarbejdet og er blevet udleveret og gennemgået på møder med medlemsvirksomheder og på koordinatoruddannelserne.

Der er endvidere blevet afholdt gå-hjem-møder, hvor emnet har været arbejdsmiljø i projekteringen.

Indsats 6.E.5

Ifølge handleplanen skulle der ske noget forskellig formidling.

3F og Dansk Byggeri skulle sammen:

- Støtte, at forebyggelsespakkerne kommer i anvendelse.
- Formidle korrekt brug af hjælpemidler og planlægning af arbejde på stillads.
- Formidle værktøjer til ledelse og styring af arbejdsmiljøarbejdet.
- Lave et gennemgående tema i "Under hjelmene" i hele perioden.

3F skulle:

- Via 3Fs murerklub formidle budskaberne fra kampagnerne "lette traller" og "1 meter løft".
- Fodre deres afdelinger og miljøudvalg med information og kampagner via 3Fs medier.
- Udforme og formidle kampagne om:
  - Opfølgning på "1 meter løft"-kampagnen
  - 80 stenhoveder placeres på forhøjede paller
  - Arbejdsplatforme og lift frem for stillads, hvor det er muligt

følge de indsamlede data er alt ovenstående formidlet af 3F.

Konklusion:

Alle tre indsatses og de dertilhørende aktiviteter indenfor dette tema er igangsat.